

ДЕКЛЯМАЦІЇ

НА РОКОВИНИ

ШЕВЧЕНКА, ФРАНКА

І ДР.

Накладом і друком „Українського Голосу”
Виннипег, Канада.

1939

ТЕАТР ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ

Монольоги й Діяльоги для Дітей і Молоді. Зміст книжечки складається з 6 монольогів і 9 діяльогів	.25
Без Старших. Комедія в 2-ох діях і Микольців Подарунок, комедійка в одній дії	.15
Дитяче Свято, сценічний образок в 2-ох діях і Ріпка, сценка-казка для малих дітей	.15
Гостина Святого Миколая, сценічна картина в 2-ох діях	.10
Козацькі Діти, сценічна картина з татарських часів в 2-ох діях	.10
Привітні Господині, комедійка в одній дії і Химери Славка, комедійка в одній дії	.15
Марусина Ялинка. Різдвяна песка	.15
Лісове Свято. Купальська песка-казка	.15
Сон Місячної Ночі. Плястова гра в 5 діях	.30
Свято Весни. Сценічний образок на дві дії зі співами та хороводами. Музика І. Лісовика. Річ діється на Великдень	.30
У Школі, сценка на 1 дію і Подруги також сценка на одну дію	.10
Маємо також на складі інші видання для дітей і молоді. Пишіть по катальог.	

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3626

WINNIPEG

CANADA

С Н І П

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕКЛЯМАТОР

Друга частина.

С Н І П

Український Декляматор

ДРУГИЙ ТОМ

ДЛЯ МОЛОДІ І СТАРШИХ

ЗЛАДИВ МИХАЙЛО КУМКА

ДРУГА ЧАСТИНА

ДЕКЛЯМАЦІЇ:

I: НА РОКОВИНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

II: НА РОКОВИНИ ІВАНА ФРАНКА І ДР.

Накладом і друком „Українського Голосу”

Вінніпег, Канада

— 1939 —

Printed in Canada.

**Published and Printed by
Ukrainian Publishing Company of Canada, Limited
Winnipeg, Manitoba, Canada.**

ПАМ'ЯТИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

Це ангел дзвонить у хрусталивий
неба звід! І. Франко: Прольбог.

Гомоніла Україна — довго гомоніла! . . .

І рев гармат й грохот рушниць й зловіщий
свист ядер, брязкіт і скрип козацьких кованих
возів-табору й шелест знамен у вітрі степово-
му і сик оружно́ї боротьби, — замовкли у сте-
пу України!

Гомоніла Україна — довго гомоніла! . . .

Довго! Довго!

Віки цілі, цілі століття! — Рід за родом,
син за батьком, внуки за дідами — клали буй-
ні козачі голови за волю України! Віки цілі,
цілі століття народу маси металися й двига-
лись, щоб стала правда місто кривди!

Поникли голови козачі!

Заснула, здається, Україна! Знесилилась
предовгою борнею! Поникли голови козачі!
У ярмах ходять і в ярмах мруть козачі нащад-
ки, сини України!

* * *

І зазвеніла пісня на Україні!

Пламенне слово полилось і запалило у ду-
шах новий вогонь, нову віру!

Це заспівав увесь народ! це заспівали мілі-
они велику думу горя й скорби! Це заспівала
вся Україна величній боевий пеан!

Крилате слово облетіло всі щирі серця Укра-

їни, сміливі думи запалило у молодечих головах і засвітило смолоскип — не смолоскип! а сонце волі, величне сонце свободи!

Це заспівала вся Україна, це заспівало людське горе, весь біль і жаль і плач — давно поляглих і живучих та і грядучих поколінь! Це заспівала вся Україна устами вибранця з синів!

* * *

Тіртаєва полилась пісня! Відкрилась рана вікова! Зганулось горе неминуте і забажали свободи заковані у ярмах люди!

Й звенить пеаном піснь його, найбільшого України сина! І кличе в бій, у боротьбу, у січу на життя і смерть! І кличе на жертвенник свободи синів сердешних України!

У темних глибинах народніх мас заблиснули перші вогні; занялись перші іскри!

Заблисла іскра — мати пожару!

З заходу вихор дує та грізно завива!

Здійметься пожар!

Хай нам звенить Тіртаєвий пеан! Хай нам гремить у ломоті пожару!

У тому пожарі ми викуємо волю України!

Л. Цегельський.

ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ.

Він був мужицька дитина, а став володарем в царстві духа.

Він був кріпак, а став велитнем в царстві людської культури.

Він був невчений ляїк, а показав професорам і книжним вченим нові, ясні і вільні стежки.

Він десять літ стогнав під мускетом російського салдата, а для свободи Росії вчинив більше, ніж десять побідних армій.

Доля переслідувала його за життя, скільки могла, а прецінь не змогла перемінити золота його душі в іржу; його чоловіколюбства в ненависть і погорду; його божественного довіря в розпуку і песимізм.

Доля не щадила йому мук, але не поскупилася й радощами, які плили із здорового джерела життя.

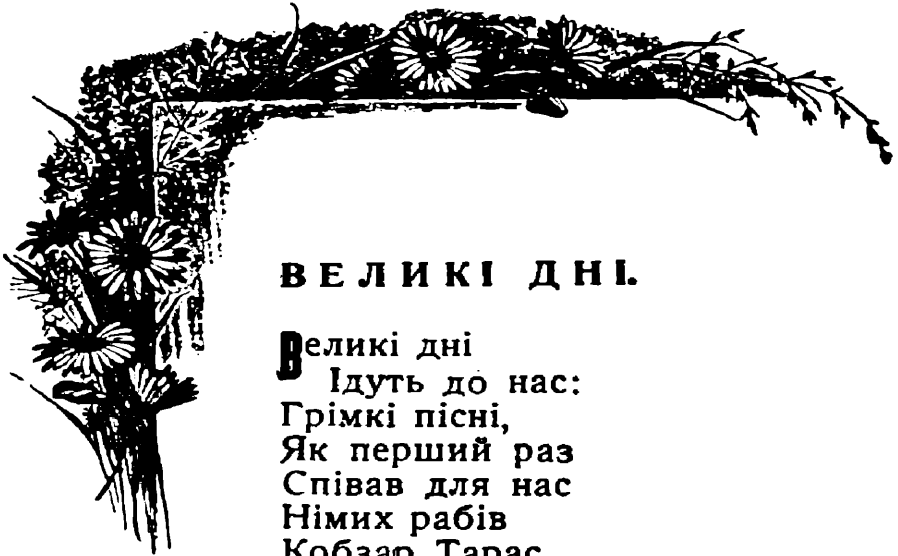
А одначе що найкраще і найцінніше, вона відмовилася дати йому, аж зволила його смерть — а то непроминаючу славу і все наново розцвітаючу радість мільйонів сердець, яку викликають його твори.

Тим був і є для нас, українців, Тарас Шевченко.

Іван Франко.

I. ДЕКЛЯМАЦІЇ НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА.

ВЕЛИКІ ДНІ.

Великі дні
Ідуть до нас:
Грімкі пісні,
Як перший раз
Співав для нас
Німих рабів
Кобзар Тарас.
І його спів
Влив в душі гарт
І віру влив.
Йде місяць март,
Йдуть свята жнив
Народніх в нас!
Родився й вмер
В марті Тарас,
Тому тепер
Март свято свят
Що рік по рік
Для рідних хат
І нив і рік...
Й до вас Тарас
Теж, діти, все
Іде в цей час
І вам несе
Великий дар:
В серденька лле
Любови жар.
Серденько пе
Цей дар і враз

Сестра і брат
Уже для вас,
Хто з рідних хат
Любов цю пив.
То ж свята ці
Народніх жнив
Святкуймо всі,
Нехай цей дар,
Що дав Тарас,
Зросте в пожар
У серцях мас.

Я. Вільшенко.

В ТАРАСОВЕ СВЯТО.

Вставайте, у кого є сили
Й до праці охоту хто ма,
Вставайте з темноти, з могили,
Вставайте — минає зима!

Вставайте, знов сонечко сяє,
На дворі весна золота;
Вставайте, і так ми проспали
Свої молодії літа!

Вставайте, хай рідная мова,
Що гужена довго була,
Луна по Україні знову,
Як слава Тараса луна.

Вставайте! Хай наші надії
Тепер на весні оживуть,
Хай линуть по всій Україні
І краще життя їй дадуть!

„Дзвінок”.

ПРИВІТ ДІТЕЙ БАТЬКОВІ ТАРАСОВІ.

В твої, Батьку, роковини
Ми, українські діточки —
Йдемо з привітом до тебе,
Несем зілля і квітки.

Ще несемо і серденька,
В них любов до тебе єсть,
Бо нас вчили батько-ненька
Віддавати тобі честь.

Дома вчились ми і в школі
Про святі твої діла,
Й кілька ти зазнав недолі,
Щоб Україна цвіла.

Знаєм, Батьку дорогенький,
Як Ти тяжко горював —
І коли ще був маленький —
І коли вже старий став.

Знаєм, що твоя матуся
Від роботи в гріб лягла,
А мачуха побивала
І істоньки не дала!

Знаєм, що пішов ти в службу
До громадських овечок,
Та що бив тебе у школі
Пяний і лихий дячок.

Потім ти пішов в чужину,
Там учився, малював
І з чужини на Україну
Свої пісні посилав.

Твої пісні залунали
На Україні, мов сурма;

Рідний люд свій завзивали,
Щоб добувся зпід ярма.

За ті слова віщі, щирі,
За Україну, за пісні —
Ти промучився в Сибірі
Десять літ в тюрмі тісній.

І помер ти на чужині
В тузі за буйним степом,
Тільки вість подав родині:
„Поховайте над Дніпром...”

Поховали — та у серцях
Вічно, Батьку, житимеш
По всіх землях України
І в діточих серцях теж!

По всій Україні діти
Вшанувати тебе йдуть —
Несуть зілля, несуть цвіти,
Та ще й серденька дають!

Марійка Підгірянка.

ПОКЛІН ТАРАСОВІ.

(Збірна деклямація).

Вітай між нами, наш Кобзарю,
Між діточками ти вітай,
Завзяття свого і відваги —
І мудрости своєї дай!

Додай нам сили, щоб могли ми
Сповнити точно заповіт,
Щоб ми підняли нарід рідний
І прославили на весь світ.

Загрій нас ти своїм запалом,
Щоб розігрілись нам серця,
Щоб ми почате славне діло
Довели бодро до кінця.

Ми всі рішились працювати
Лиш для народнього добра,
Ми скинемо ті злидні люті,
Що тиснуть нарід, мов гора.

Бо ти навчив нас, як ширити
Братерську згоду і любов —
За те тобі на знак пошани
Несем знак рідний, хоругов.

(Кладуть жовто-синій прапорець перед портретом
або погруддям Шевченка).

П. Шешурак.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

Вбогим хлопцем він родився,
Вийшов із сільської хати,
Та мов той орел він збився
Над усі царські палати.

Хоч маленький він зростає
У неволі і недолі,
Та братів своїх справляє
На шляхи свободи-волі.

У своїх піснях прекрасних
Вчить він сонце те кохати,
Що ніколи нам не згасне
І по вік буде палати.

Сонце те — то рідна мати
Й рідний край наш, Україна,

Це повинна добре знати
Українська дитина.

Він, мов батько, нас навчає:
Не цуратися науки,
Щоб на славу України
Ми росли — козацькі внуки.

Сімдесять п'ять літ минає,
Як спочив Тарас в могилі,
Там до сну йому співають
В його стіп Дніпрові філі.

Та живе „Кобзар” між нами,
А в нім святі заповіти:
Їх сповняймо ми ділами,
Любі українські діти!

Ю. Шкрумеляк.

КОБЗАРЕВІ.

Вже вік пройшов, як у Моринцях
Вогонь тихесенько світивсь,
В ночі на лютий двадцять шостий
Тарас Шевченко народивсь.
Тяжке життя було сіромі
В сім'ї убогій кріпака,
Хоч батько, мати й шанували
Свого маленького синка.
І шанували, і навчили,
Щоб він братів своїх любив,
І він любив, за їхню долю
Він щиро Господа молив.
Господь почув його молитву
І голос гарний йому дав;
Він заспівав — і всю Україну

На рідній мові привітав.
Його пісні були найщирші,
Він так Україну любив,
Що за її гіркую долю
В неволі молодість згубив.
Вже сімдесятпять літ минуло,
Як він на віки задрімав,
Але ж пісень тих не забули,
Що він крізь сльози нам співав.
Тепер спить він сіромаха
У тісній, сумній домовині,
Та Кобзарєва лунка слава
Не вмере по віки на Вкраїні.

Іван М. Кутковий.

НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ.

Сонет.

Хиляй чоло, дитя! Отут на віки
серед степів, край Дніпра, на могилі
спочив Мистець, на сон замкнув повіки,
але не вмер — спочив лиш по знесилі . . .

Зробив усе, що був зробити в силі:
минувшину заляв у пісні ріки
і освітив коханням пільми хвилі,
надією півсонні вмив повіки . . .

Хиляй чоло! Колись, як степ просторий,
розлеться піснь святого щастя, волі,
а наш народ з безсилля здвигнесь хворий
і заживе знов у щастю-долі,
бо Батько шлях йому вказав надії —
хиляй чоло! з могили вітер віє . . .

Франц Михайлів.

ПОКЛІН КОБЗАРЕВІ.

Коли широка вся Україна
Святкує пам'ять свого Сина,
І ми, найменші України діти,
Поклін приходим Тіому зложити.

Клонимось низько Тобі, Співаче,
За силу Твоїх пісень горячих,
За те, що серцем любив Україну,
І служив вірно їй до загибуні.
Клонимось низько Тобі, Пророче;
За те, що темним відкрив Ти очи,
З неволі чарів нас відворожив,
І з п'їтьми вивів на світло Боже.
Клонимось низько Тобі, Безсмертний,
Бо Ти впігнувся за люд обдертий,
І шлях вказав нам, куди ступати,
Щоб Україні долі придбати.

Поки на світі житимуть люди,
Тебе, Кобзарю, ми не забудем,
Мала дитвора Тебе згадає —
А нїї, Батьку, тут присягаєм;
Твої слова будем хоронити
І Україну, як Ти, любити —
І в рідній мові учитись много,
З меншим поділим добра усього —
І в світ підемо стовпів шукати,
Що підпирають небес палати.
А як найдемо Боже подвіря,
Занесем Бзгу молитви щирі:
Щоб Україна долі зазнала
І в сімі вольній Тебе згадала.

Віра Лебедова.

СОЛОВІЄВІ УКРАЇНИ.

Виріс ти в сільських гаях
Коло згорбленої стріхи,
Де журливо пливе час
Без розради, без утіхи.

Перші пісні ти співав
У зеленій гущавині
І спів-скаргу розсипав
По закованій країні.

Свої пісні голосні
Розсипав ти на дуброви
І будив братів у сні
До духової віднови.

Святу правду ти метав
Ворогам народу в вічі
І за правду ти страждав,
Як Син Божий, чоловічий.

Серця твого не згнобив
Ворог сильною рукою,
Твоїх дум і твоїх слів
Він не зміг здавить тюрмою.

Спів твій був все тим жаром,
Що палив хабаз розпуки,
Гнав з повік ледарський сон
Й підносив до праці руки.

І не диво, що твій спів,
Чистий мов би блеск алмазу,
Розбудив усіх братів
Від Карпат аж до Кавказу.

Р. Завадович.

СОН ЛЕСІ.

Спить ще Леся чепурненька.
Її в сні Кобзар явився —
Весь подібний до Шевченка
І на кобзу задивився.

Вдарив в струни тай співає,
Струни плачуть і ридають . . .
Дивно очи завертає,
З них же сльози випливають:

„Горе, лишенько нам буде,
Сніть вкриває збіжжя в полі,
Скрізь трівожуються всі люди
Із майбутньої недолі . . .

Буде хліба дуже мало,
Нездорово їсти його,
Знов засієш, все пропало,
Бо не зійде ще до того . . .

Треба буде купувати
У чужих країнах збіжжя —
Та не всіх на теє стати,
Довг не гладить, косить, ріже . . .

Україна у трівозі,
Нашу молодь сніть вкриває —
Батько блудить в чужім возі,
Мати плакати лиш знає! . . .

Рідна пісня в хаті гине,
Книжку миши догризають,
Ворог пальцем тільки кивне,
Всі до нього забігають . . .

Там довги нові все роблять
На мамону та забаву —
Чужі ниву нашу дроблять,
Беруть решту у заставу . . .

Гине молодь, гине слава,
Вся будуччина народу —

Йде з косою смерть лукава,
Виряжає всюди шкоду.

Гине з ганьбою на чолі
Нарід знужданий, великий . . .
Сніть вкриває збіжжя в полі,
Мак цвितе в городі дикий! . . .

Схаменіться, будьте люди,
Україну пошануйте —
Буде лихо, горе буде,
Не руйнуйте, а будуйте!"

Пробудилася в тій хвилі —
Леся пильна та чемненька —
Щезли привиди немилі,
Вмерла пісонька сумненька.

На полицю рідна мати
Найновішу книжку клала —
Стала Леся серед хати
Тай весело всім сказала:

„Боже милий України!
Це лиш сон поганий снівся . . .
Все, як було, все без зміни
Дивний дух мені явився!

Вчиться молодь наша всюди,
Всі про неї добре дбають,
З України чесні люди
Всяку погань проганяють . . .

Сніть на рідній нашій ниві
Не прийметься вже ніколи,
Щезли постаті лінівіві,
Всі вже горнутья до школи.

Микола Угрин-Безгрішний.

В ШЕВЧЕНКОВІ РОКОВИНИ.

(Збірна деклямація).

Хто Шевченко?! — Це ми знаєм —
Хоч такі малі ми діти —
Ми слова Його у серці
Зберігаємо — як цвіти!

Про Шевченка нас учили
В рідній хаті, в рідній школі . . .
Кобзаря ми не забудем
Вже ніколи . . . вже ніколи!

Від колиски до могили
Йшла за Ним все лиха доля —
Та все ж Його не зломил
Як билинку серед поля . . .

Не зломив вже сили дужа
Ворог владною рукою —
Він боровся все за правду —
Хоч карали і тюрмою . . .

Бачив Він недолю люду
І терпів для свого роду . . .
Світло правди і науки
Добував він для народу.

Ми підем Його слідами,
Ми минем чужі пороги —
Нас охота, труд і праця
Доведуть до перемоги.

Приміром в життю нам буде
Батько наш Кобзар Тарас, —
Ми в любові, ми у згоді
До добра підемо враз.

Радісно учитись будем,
Не пора нам сумувати —
Ми прийшли тут Кобзареві
Славу і поклін віддати.

Слава — слава Кобзареві!
Він веде нас до обнови —
Ми Його у власній хаті
Звеличаєм добрим словом . . .

Уляна Кравченко.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

Йому тринадцятій минав,
Він пас ягнята за селом,
І серцем чистим він пізнав
Біль народу, що був рабом.
 Пішов по селах в божу путь
 І бачив кривду в кожний час;
 І сльози народу у груди —
 Збирав, як перли, наш Тарас.
Ішов полями, по межі:
На панщині народ терпів
І сів ниви все чужі
Та не для себе, для панів.
 Як виріс лиш, то кобзу він
 До своїх рук пророчих взяв
 І в звуках духа свого струн
 Він плач народу передав.
І сльози-перли він зберіг
І кинув їх в бурливий день
На чорний, рідний переліг,
І став співцем нових пісень.
 І ні тюрма, ні пострах кар
 Не мали сил пірвати струн.
Найкращу пісню дав нам в дар
Найкращий син, України син.

О. Бабій.

СКАРБ УКРАЇНИ.

Над широким Дніпром, на високій горі
Заховала там скарб Україна —
Скарб найбільший, найкращий над скарби усі,
Найцінніше, що мала із віна.

И як найвисше добро, береже там його,
Від ворожих очей заслоняє,
Бо дітей це її найцінніше майно
Невгасимий вогонь там скриває.

І раз в рік, раз один, як цариця Весна
Наряджає на бій із Зимою
Русалок, в мартову ніч вогонь цей пала,
Бе полум'ям країною всьою.

Що на небі зірок, на Вкраїні діток,
Кожне ж серце отворене має,
В кожне серце в цю ніч мартову русалок
Одна іскра вогню западає.

І ця іскра мала невгасимий пожар
У серденьках дітей розпалляє
Та дає їм найвищий і найкращий дар:
Жар любови до Рідного Краю.

І серденька дітей у цю ніч мартову
Цим вогнем розжарені злітають
Над широкий Дніпро, на високу гору
І в душі там присягу складають:

„Жар цей, батьку Тарасе, що Ти розпалив,
Присягаєм весь вік зберігати,
І весь вік, все життя, так як Ти посвятив,
Для Вкраїни одної віддати!“

Над широким Дніпром, на високій горі
Дух Тараса радіє-ширяє:
„Україно моя, не владе в боротьбі,
Хто у дітях свій скарб зберігає!”

Я. Вільшенко.

ПІВЕЦЬ ГОРЯ.

Він не співав нам про красу,
Як в горю жили люди,
Він не співав нам про добро,
Як кривду бачив всюди.

Не солод мрії з бандури лив
На тихій дуброви —
Він стальним словом накликав
До праці, до обнови.

Він не захоплювався тим,
Що радість в серце лиє —
Він те сльозами поливав,
Що червом душу рие.

І як Спаситель на хресті
Тернів для всего роду,
Так він неволі поборов
Українського народу.

Бо хоч ще ранок не прийшов,
То ждати нам не много;
Вже чути шебет ранніх птиць,
Послів життя нового.

Зірниця ранна вже горить
Пресвітлими красками,
А ясне сонце вмить зійде
Над білими хатами.

Р. Завадович.

В ТАРАСОВІ РОКОВИНИ.

В цей світлий день, в ці роковини,
Сини і доні України,
Понад Дніпро думками линею,
Під Канів, де твоя могила.
І просимо тебе, наш Батьку,
Благословення на життя — борню,
На труд, завзяття, гарт і силу.
І Духові твому — складаємо поклін!
Це ж Батьку ти, без зброї, без булави,
Придбав для України слави...
Тебе не зміг царат —
А слів твоїх — не приглушить ніякий ад,
Таж слово наше рідне, погорджене та бідне,
В твоїх піснях ясніє, як алмаз...
Воно — могутнє слово, наче дзвін,
Єднає, будить, кличе нас усіх —
І тих із міста брам, і тих з під сільських
Для нас — [стріх.
Слова твої дороговказ —

На всякий час . . .
Ти, Батьку, скарб лишив нам в спадщині —
Учителю наш і Пророче —
Лишив псалми могутні і пісні,
Лишив протест — до бою зов —
За кривди всі грімкий позов!
А хоч не маємо ні слів — ні строф
Достойних величі твоєї —

Але душі —
В поклоні хилимо доземнім . . .
У джерелі твоїх пісень
Умиті — бачуть наші очі,
Ми бачимо — ми вже не темні.
Нам золотий світає день . . .

Тоді, — ми віримо — в весільній шаті,
В вільній і рідній нашій хаті
Тебе, наш Батьку і Пророче,

З поклоном стрінемо доземним . . .
Ми бачимо — ми вже не темні —
І день, що йде, це йде — наш день . . .

Уляна Кравченко.

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ РОКОВИНИ.

Питався батько свого сина:
— Чим місяць березень важний?
— О, це вже знає вся Україна!
Так сміло відповів малий . . .
— В цей місяць, в його половині,
Буде двадцять кілька літ —
Як в Моринцях, в сільській хатині,
Малий Тарас прийшов на світ
— Тарас Шевченко, дух пророчий,
Великий Народний Поет,
Він відчинив незрячим очі,
Вказав їм на неволю й гнет,
— В піснях огненними словами
До бою звав своїх братів,
З любови до України-Мами
Він сам недолю злу терпів.
— Ціле життя своє трудився
Великий Батько наш, Тарас,
І знову в березні схилився
Й на віки втомлений погас.
— Тож березень, важна річниця
Для всіх, великих і малих . . .
Хоч вмер поет, та гомін пісні
У наших душах не затих.
— В серденьках наших він лунає,
Святий, безсмертний заповіт:
— Хай кожний Рідний Край кохає!
Його до смерти всі любіть!

Ю. Шкрумеляк.

У ТАРАСОВІ РОКОВИНИ.

Найкращий Сину України
Тарасе, Батьку дорогий!
Про тебе слава світом лине,
Про тебе чує світ цілий.

Сьогодні в кожній нашій хаті
Твій образ в квітах на стіні,
Перед ним стануть батько-мати,
А з ними діточки дрібні.

І „Заповітом” привітають
І кожне Батька спомяне,
Дітворі личенька засяють,
У серці гордість спалахне.

Бо це великі роковини,
Велике свято Тараса —
В ньому вся гордість України,
Вся наша слава і краса.

І прочитає дітям тато,
Як жив сиріткою Тарас,
Як з лихом він боровсь завзято,
Терпів недолю раз у раз.

Ми знаємо — він Україну
З неволі духа увільнив.
За те, що з неї пута скинув,
Він своїм щастям заплатив.

Тепер ми сильні і бадьорі,
Бо не опущені — самі! —
Хоч Ти пішов від нас між зорі,
Твій дух між нами по всі дні.

І усміхається з картини
До діточок своїх Тарас:
„Учіться, діти України,
До праці кличу — кличу вас!”

„Малі Друзі”.

ДІТОЧА ПРИСЯГА.

Чи ти знаєш вже, дитино,
Хто найбільше Україну,
Від усіх, її любив?
Їй найбільше придбав слави,
Без меча і без булави
Сили їй приспособив?

Хто це наше слово рідне
І понижене і бідне
В злotosяйний одяг вбрав,
І таку влив в нього силу,
Що народ, що йшов в могилу,
Нове з нього життя взяв?!

„Хто любовю і терпінням
Всім Вкраїни поколінням
Шлях до волі показав:
„Лиш посвята, згода, труди
І любов безмежна в груди
Волі певний є застав”?

— Знаєм, знаєм! — кличуть діти —
В наші серденька ці квіти
Вклав на віки Він, Тарас!
І вони в нас не повянуть,
Зорецвітом нам остануть,
Нам сіятимуть весь час!

— Щира єдність, любов, згода,
Труд, посвята для народа —
Заповіт Його, наш стяг;
Ми складаємо присягу,
Що не кинем Його стягу
Нашого життя ввесь шлях!

Я. Вільшенко.

КОБЗАРЕВІ.

Сонцем нам твоя пісня засяла,
Серця скріпила, душі підняла,
И досі промінним сонцем сіяє,
Дітям незрячим очі втворює.
Бо ти, Кобзарю слів проречистих,
Був нам у п'ятьмах стовпом огнистим,
Ти за свій нарід виніс гонення,
Шлях промостив нам до воскресення.
Чість тобі, слава, Батьку Кобзарю,
Слава во віки, чість!

Память про тебе в світі не згине,
Великий сину Неньки Вкраїни
Поки на небі сонце сіяє,
Поки в Дніпрові хвиля гуляє,
Пок українські серця бють в груди,
Нарід Пророка вже не забуде.
Чість Кобзареві, во віки чість!

К. М.

ПЕРЕД ПОРТРЕТОМ ШЕВЧЕНКА.

На стіні, в світлиці ясній,
Поруч з образами,
Висить портрет, пристроєний
Пишно рушниками.
На портреті дідусь милий,
Довгий вус козачий,
Густі брови, з-під них очі
Сміються неначе.
І дорослий і дитина —
Кожне його знає,
І з пошаною про нього
Кожне спогадає.

І наш Славко малий знає!
І раз каже: „Ненько!
Правда, дідусь на портреті
То Тарас Шевченко?
„Як я чемний, як я добрий
І пильно учуся,
Він до мене усміхнеться,
Як лиш подивлюся!
„Та як в чомусь провинився,
Чи зробив що злого,
Тоді наче він на мене
Гляне строго-строго!”
— О, так, сину, — каже мати, —
Бо Тарас Шевченко
Любить тільки дітей добрих.
Що вчаться пильненько,
Тому треба, любий сину,
Чемно поводитись,
Щоб Тарас на тебе завжди
Міг любо дивитись!

Ю. Шкрумеляк.

ТАРАСОВЕ СВЯТО.

— Милий тату, милий тату,
Нащо в нас сьогодні хату
Плахтоньками повстеляли,
Рушниками повбирали?
Наче в свята великодні!
І квіток он як багато!
„Ох, у нас сьогодні свято!”
— Діду милий, діду сивий,
Ти чого такий журливий? . . .
Он-же оченька вбирає,
Мов з тобою розмовляє,
Тая в шапочці людина,

Та на покуті картина,
Що квітками так убрана! . . .
„Ох, у нас сьогодні свято!”
— Що це, мамочко, за свято?
„Це колись, моє серденько
Був у нас Тарас Шевченко . . .”
— Це був пан великий, ненько?
„Ні не пан, проста людина,
Та найкращая перлина,
Яку має Україна,
Наша рідная країна! . . .”

Хв. Новицький.

ТАРАСОВЕ СВЯТО.

— Матусенько! чому ти у вінець
Та рушники прибрала цю картину?
Чому вдивляєшся у те сумне лице,
Чому тремтиш втираючи сльозину?

— Дитино, тям: літ тому сімдесят і п'ять
Його замучив ворог лютий.
Та пісенька Його все ширше гомонить,
І буде Він во віки незабутий.

І тям дитинонько: всі муки Він терпів,
Щоб рідний нарід пробудити.
І вчись, дитя моє, від цього Кобзаря
Свою Україну любити!

Нехай тебе усе через життя веде
Та ясна постать — Його пісня лине
З тобою та нагадує у всякий час
Найпершу ціль твою: працю для України!

Корнило Заклинський.

В ШЕВЧЕНКОВІ РОКОВИНИ.

Маленьким дітям не збагнути,
Які страшні душевні муки —
Їм годі біль душі відчути,
Що крає серце, ломить руки . . .
Для них всі родичів страждання,
Турботи й злидні препогані —
І сліз гірських проливання
Закриті ще та ще незнані.
А як вони вже підрастають,
Все більше бачуть, більше чують —
До нені, батька прилягають,
Радіють з ними і сумують.
В пізнанні родиться, більшає
Любов до родичів в дитини —
І меж любов оця не знає,
Росте що хвилі, що години.
А вже коли любов царює
У рідній хаті, у родині —
Ніхто там певно не горює,
В якій не був би одсжині . . .
Туди вже ворог сил не має
Зайти наживи пошукати —
Любов бічних стежок не знає,
Вона не вміє руйнувати!
Любов — сам Бог, що робить чуда,
Любов — це вічність, рай і воля —
Нема її, тоді облуда
Є паном все і чорна доля . . .
Народ наш був мала дитина,
Шевченко батько рідний його!
Ось-ось наспіє ця хвилина,
Пізнає кожний батька свого . . .
З ним Україну молодь наша
Пізнає на усіх просторах —
Свята любов, не горя чаша,
Горітиме на всіх престолах!

Відчуємо тоді всі муки,
Страждання всі душі Пророка —
Не буде в нас до діл принуки,
Більмом споганеного ока . . .

В пізнанні родиться, більшає
Любов до родичів в дитини —
І меж любов оця не знає,
Росте що хвилі, що години!

Микола Угрин-Безгрішний.

ДІТИ КОБЗАРЕВІ.

Березень прийшов до нас,
Кобзареві свята,
Всюди там віта Тарас,
Де українська хата.

Українські діточки
Пому вляку знають.
В рушники та квіточки
Вид його вбирають.

За ті квіти, що він дав
Рідній Україні
Й ними до життя підняв
Нарід у руїні,

За безмежною любов
До свого народу:
Був готов віддати кров
За його свободу.

Березень прийшов до нас,
Кобзареві свята,
Всюди там віта Тарас,
Де українська хата.

Я. Вільшенко.

НАЙМЕНШІ КОБЗАРЕВІ

І ми також, — найменші діти,
Прийшли поклін Тарасові зложити;
І ми також про нього знаєм,
Хоч ще на книжці не читаєм;
І хоч про нього нас не вчили,
Ми всі вже Його полюбили.

Говорять — Він писав багато
Про нарід свій, про рідну хату,
Про України люд обдертий,
І їм весь вік служив до смерти.

Говорять — Він любив гаряче
Усіх нещасних і терплячих;
Сам лиха витерпів чимало
За такими горами — Уралом.

Говорять — Він любив дівчору,
Найбільш ту бідну, босу, голу.
Бігав із нею в „мишки-котки”.
Приносив їй ласощі солодкі.

А раз дівчинку таку маленьку,
Що загубила свою неньку,
Забавляв цілісіньку днину,
Аж прийшла мати по дитину.

Говорять — слово „мама” в Нього
Найкраще з словаря цілого,
Святим назвав його Шевченко,
І наказав любити неньку.

І ми підемо Його слідами,
Будемо дуже добрі для мами,
Будем любити і ту близенько,
І ту другу велику Неньку.

Ту маму всіх нас — Україну,
І їй служитимем до загину;
Служити будем, працювати,
Щоб щастя-долі їй придбати.

К. Малицька.

ТАРАСОВА МОГИЛА.

Над Дніпром могила
З вітром говорила:
„Не забудьте кого то я
Для вас схоронила!

Це не князь могучий,
На дніпрівій кручі,
Замкнув очи утомлені
З походу ідучи.

Не козак хоробрий
В кожному бою добрий,
Не архирей, не затворник,
Чернець преподобний.

А співак найбільший
І найсміливіший,
Що всю красу України
Перелив у вірші.

Славу України
Зберіг від руїни,
Як гураган віщим словом
Прогнав чорні тіни.

Був тим сонцем, діти,
Що в темряві світить,
Научив нас, що кохати
Ї чого нам хотіти.

Хоч замкнув повіки
Житиме во віки,

Поки ллються в Чорне море
Українські ріки.

Бо він на сторожі
Поклав слова Божі,
Не страшні вже для нас тепер
Удари ворожі.

Над Дніпром могила
З вітром говорила:
„Не забудьте, кого то я
Для вас схоронила!”

Богдан Лепкий.

В ШЕВЧЕНКОВУ РІЧНИЦЮ.

Гей, стільки літ уже минуло,
Гей, стільки вод в Дніпро уплило,
Як його серце на Україні
Колись між нашим людом жило.

Здається вчора жив ще між нами,
За пімсту кликав всіх до бою,
А то вже стільки літ минуло,
Як смерть його стяла косою.

Помер наш геній, пророк правдивий,
Замкнув свої уста та очі,
Зате у спадку нам оставив
Слова свої — слова пророчі.

Слова вогненні, за пімсту й кривду,
Слова науки, як треба жити,
Як має брат свого брата
Так по братерськи, серцем любити.

Умер поет. Та свій дух оставив,
Що жити певно вічно буде.
Його ж заповіти, золотом куті,
Сповняти завше будуть люди.

Умер поет, хай спочиває
В могилі з Богом на Україні,
А ми за труд його життєвий
Співнімо добрим словом нині.

Микола Горішний.

КОБЗАРЕВІ РОКОВИНИ.

Було колись Шевченка свято
Раз в рік пригадувало нам —
За що терпів він, як багато
Розбив людетву тюремних брам . . .

Раз в рік у руки книжку брали,
Раз в рік святився наш Кобзар —
І з ним скалу тверду дупали
Й будився в серцях наших жар . . .

Раз в рік пригадували звуки
Про України вільний храм —
І скільки поступу, чудес, принуки
Привіс Кобзар у дарі нам . . .

Тепер Кобзар у нас без впину
Несе пісні чарівних струн —
Всі полюбили до загибуні
Козацьку славу, взяту з струн . . .

Кобзар щодня у нас витає,
Пестить він всіх нераз у рік —

Безсмертні твори в нас читає
Вже без різниці чоловік . . .

І скільки поступу, чудес, примани
Принесе Віщий Дух тепер —
Рабів небаром в нас не стане,
Дух тьми у грудях наших вмер . . .

Вже жди спокійно, наша Мати,
Своїх багатих, добрих жнив —
Готова молодь лан вже жати,
Народ Пророка полюбив!

Микола Угрин-Безгрішний.

У ТАРАСОВІ РОКОВИНИ.

Казав нам нині рано тато,
Що Кобзареве нині свято,
Щоб портрет ми його вкрасили
Квітками, щоб до віку цвили . . .
 Так щож, як квітів ми не маєм,
 Бо ще мороз тут скрізь гуляє
 І ще замерзла скрізь земляця,
 Лиш де-не-де тече водиця.
Але нічого, любі діти,
Ваші серця — пахучі квіти,
Тож в ті великі роковини
Прийме він серденько дитини.
 З сердець своїх сплетить віночок
 І прикрасить той образочок,
 Де намальований гарненько
 Є наш пророк — Тарас Шевченко.

Т. Курпіта.

В РОКОВИНИ УРОДИН КОБЗАРЯ.

Вже літ сто.....¹⁾ пройшло від хвилини,
Як у Моринцях над Дніпром рікою,
Пророк зявився в постаті дитини,
Щоб Україну зірвати до бою.

В дитяче тіло ввійшла іскра божа,
Що колись мала вогнем запалати,
Та й ріс хлопчина, як в бурянах рожа,
Нікому було про нього подбати.

Однак Дух віщий кріпшав сам собою
І хлопець линув під хмари думками,
Блукав полями, ходив над водою,
Шукав, де небо підперте стовпами.

Врешті могуче слово залунало,
З над ріки Неви прийшло на Вкраїну,
На ріднім полі чудес доказало:
Злучило нарід у одну родину.

Дзвоном озвалося слово пророче,
В серцях забуту любов розбудило,
Радісно сяли притомлені очі
І кров живіше у жилах кружила.

Всі зрозуміли, чиї вони діти,
Хто Україну закував в кайдани,
Бо поет кликав нарід до просвіти,
Кликав до праці для Рідної Мами.

.....²⁾ літ лунає слово пророче,
Зайшло вже навіть під селянську стріху;
Його приймає кожний, хто лиш хоче
Душі зболілій подати потіху.

1 і 2 доповнити, скільки літ пройшло від днів
уродин Шевченка.

І сорок тисяч, що за Україну
На схід від Збруча лягли головами,
І оцю страшливу пошестей годину
Кріпили сили Кобзаря словами.

І хоч вмирали, вірили завзято,
Що Україна вже з могили встала
І недалеко це велике свято,
Щоб зоря Волі над нею засяла.

А їх слідами за кличем Пророка
Свідома йдуть всі українські діти
І Дух поета, що глядить з висока,
Посівом своїм вже може радіти.

І. Блажкевич.

ТАРАСОВА ПІСНЯ.

Заридала Україна в ярмі,
Що минули для неї дні волі,
Задзвеніли кайдани в тюрмі
І повеслися стони недолі.

Потонули в імлі байраки
Йі стеновії безмежні простори,
Стала нічка від Дону ріки
По зелені Карпатській гори.

Застогнав у неволі народ
Преславутних козацьких гетьманів,
Замінив його ворог у скот,
Нема Січи, нема й отаманів.

Та ось ген, у мовчазнім гаю
Пробудився голос соловія
І понісся тихцем по краю,
Мов по небі заблукана мрія.

Зразу тихо степами літав.
А чим даліше сягав у простори,
Ріс у силу, більшав і кріпшав.
Мов у бурю розбурхане море.

Далі громом грімким згрюкотів
І тюрмами потряс він від разу,
Від Полісся до диких степів
І від Сяну по шпилі Кавказу.

Ясне зарево близького дня
Осіяло прибиту природу
І визвольная пісня спільна
Залунала з небесного зводу.

І прокинулись з сну байраки
Й степовії безмежні простори:
Іде ранок від Дону ріки
По зелені Карпатській гори!

Р. Завадович.

ПОКЛІН ТОБІ.

Поклін Тобі, віщий Кобзарю,
Від нас, українських діток,
За все, що лишив нам Ти в дарі,
За Твої перлини думок.
Ти розсвітив нам шлях тернистий,
Навчив любити Україну,
Могучим словом проречистим
Злучив братів в одну родину.
І хоч паде тяжкий на нас
Тягар ворожого обуха,
Вогонь надії в нас не згас,
Ніхто не в силі вбити духа.

І хоч нас тисячі лягли
На полі б'ю, полі брани,
Нові ряди творили ми,
Нас не лякали кров, ні рани.
Ми віримо, що прийде час
Відплат за кривди всі болючі,
Тяжкі окупи спадуть з нас,
Зрадіють знов Дніпрові кручі.
Тоді Тебе ми привитаєм
Ген там під Каневом у полі,
Веселу пісню заспіваєм,
Велику пісню Слави, Волі!

Д. Беч.

ДІТОЧА ПРИСЯГА ПЕРЕД ШЕВЧЕНКОМ.

Ти хлопцем був убогим
І пас сільські ягнята,
І домом твоїм була
Мала селянська хата.

Ти сам бідив із малку
І бачив біль довкола,
Неволя й кривда люта —
Це була твоя школа.

Та давню славу й волю
Ти в своїх бачив мріях.
Душа твоя пророча
Зросла в святих надіях.

Ввижалось лицарство,
Козацтво й отамани —
І ти питався Бога:
„Чи ще той час настане?“ . . .

А як доріс, то взявся
Ту славу чарувати,
В піснях своїх безсмертних
Минуле закликати.

Не побоявся муки,
Вигнання ні темниці, —
Хотів вернути волю
Прабатьківській землиці.

Хоч вороги на тебе
Кайдани накладали,
Ти звав братів і кликав,
Щоби до бою встали.

За те тобі клянемо,
Усі українські діти:
Ми сповнимо, Кобзарю,
Всі твої заповіти.

За те ми присягаєм,
Усі українські діти:
За щастя України
Готові й ми терпіти!

Юра Шкрумеляк.

ПЕРШЕ РОЗЧАРОВАННЯ ТАРАСА.

Біжить дорогою хлопя
І пісоньку співає,
Біжить з завзяттям все вперед,
Дорогу видко знає . . .
Минає гай, минає луг,
Співаючи з пташнею:
„За лісом, — дума, — там зійдешь
Вже небо із землею”.

Там певно з неба по стовпах
Ангели сходять тихо,
Чужі там горе і журба,
Неволя й всяке лихо.

Минає дуг, минає гай
І темний бір минає,
Синіє небо в далині,
Ніде стовпів немає.

Пізнав Тарас, що то мана
І присла гарна мрія,
Далеко небо від землі,
Марна його надія.

Вертав він потім плачучи
За мрією своєю,
Пізнав, що небо чарівне,
Не сходиться з землею.

Далеко небо від землі,
Неправди і неволі,
В якій страждає Рідний Край
Без щастя і без долі.

М. Магир.

В ШЕВЧЕНКОВІ РОКОВИНИ.

Від колиски до могили
Йшла за ним все лиха доля,
Та все ж його не зломилла,
Як билини серед поля . . .

Не зломив вже сили духа
Ворог владною рукою —
Він боровся все за правду,
Хоч карали і тюрмою.

Бачив він недолю люду
І терпів для свого роду —
Світла правди і науки
Добував він для народу.

Ми підем його слідами.
Ми минем чужі пороги —
Нас охота, труд і праця
Доведуть до перемоги.

Приміром в житті нам буде
Батько наш, Кобзар Тарас —
Ми в любові, ми у згоді
До добра прямуєм враз.

Радісно трудитись будем,
Не пора нам сумувати —
А сьогодні Кобзареві
Ми прийшли поклін віддати.

Слава! Слава Кобзареві.
Він веде нас до обнови —
Ми його у вільній хаті
Звеличаєм добрим словом.

У. Кравченко.

В ПАМ'ЯТЬ КОБЗАРЕВІ.

В країні слави й гіркої недолі,
Що — як широка, вкрилась могилами,
І споконвіку бажає лиш — волі,
Та споконвіку брящить кайданами,
Ти уродився, бідний люду син!

Застав неволю і терпів неволю...
І думи з серця полились степами,

Хотів ти волі й співав за волю.
Люд пісні слухав і жив з ворогами,
А лютий ворог: „Небезпечний він!

В степи Киргізу! — він жадає волі!“ ...
І над Аралом спинився Кобзар.
„Оружжя й палка... Ось в якій я волі!...
Плаче Україна, та радіє цар.
Радій, нікчемний — праведний терпи!“

Хоч душа сильна, та не вдержить тіло.
Духом величній, ослаб тілом він,
Тоді й пустили. „Мож пустити сміло —
Вмість пісні — смерті заголосить дзвін!...“
Коли ж над вами озоветься він!...

І вмер Кобзар наш у снігах півночі.
Кати радіють... Горе кати вам!
Хоч в крові серце, хоч у сльозах очі —
Знайдеться сила — віддячить катам!

Кобзарє Батьку! Мати Україна
Що твої кости у ній спочили,
Як спершу кохала тебе, свого сина —
Кохатиме в віки. З твоєї могили

У степи безкраї віє твоя слава.
Дніпро про муки Кобзаря розкаже...
Твоя й народу славонька кривава
Житиме в віки — не вмере! не поляже!

Як вчив ти, батьку, так будемо жити.
Стане Україна! Недоля минеться!...
Зійди ж тоді з неба хоч раз поглядіти,
Як у сльозах Мати наша усміхнеться!

„Дзвінж“.

ЖИТТЯ ШЕВЧЕНКА . . .

Горе, болі, неволя
Та кріпацька повинність
В межах панського поля —
Доля його родини.

Його ж власна — гіренька
У роках вже дитячих:
Мачуха — то не ненька,
Сліз сирітських не бачить.

Дяк потім кат, п'яниця,
Примхи лютого пана.
Але воля мов криця
Рве, де зоря румяна.

Будить в народі віру,
Закликає до діла,
Навіть в стужі Сибіру
Не паде вдача сміла.

Вивів народ з безодні,
Влив волю й силу в груди —
І Тарас наш сьогодні
Князь наш духа є й буде!

Я. Вільшенко.

НА СМЕРТЬ ШЕВЧЕНКА.

Поховали . . . тихесенько
Україна плаче,
Поховали дух великий
І серце гаряче;
Поховала наша Мати
Найкращого сина, —

„Вічну пам'ять” заспівала
Уся Україна.
Ні, не всього поховали
Тебе на чужині . . .
Твоє слово животворне
Живе на Вкраїні.
Твоя душа, твоя пісня
По вік не загине,
Поки буде рости, жити
Козацька дитина.
Твоє слово ізмалечку
Повитвердять діти:
Будеш з ними зеленіти
Український квіте!
Тее жито, що посіяв,
Зійде . . . жати будем,
Розбудив еси нас, батьку . . .
Тебе не забудем!

Василь Кулик.

НАШ ПРОРОК.

Так, як Христос, Спаситель світа,
І він, сердешний наш Тарас,
Прийшов між люд наш в хлопській свиті
І сонцем станув серед нас.

Хто знав і хто міг відгадати
Тоді, як хлопцем ще малим
Він пас на вигоні ягнята,
Що він нам стане, мов святим?

Що кине клич, живуче слово,
Яким від Сяну по Кавказ
Він обійме нас всіх любовю
І всіх зі сну пробудить нас.

О, все і всюди; скрізь, дитино,
Гордися нашим Тарасом,
Тим сонцем нашої України,
Її найкращим жемчугом.

Мов євангеліє в свободній хвилі
Святі слова його читай,
Щоб ти в життю знав, де безсилля
І де неволі нашої край.

Він примір твій! Все йди слідами
Його науки, та тих слів,
Якими він перед літами
Нам шлях до волі прояснив.

Та вже найбільше ним гордися
Ти . . . ти, дитя, знід хлопських стріх!
Гордися ним, працєю і вчися,
Щоб не погас твій рай, твій сміх!

Застановися! Іскра Божа
Не все злітає до палаг.
Хто ж знає з нас, що ти ще можеш
Своїй батьківщині віддати?!

Одно лиш певне. Як з любовю
Підеш слідами Тараса,
Так кинеш цеглу під будову
України кращого життя.

Володимир Хронович.

В РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ШЕВЧЕНКА.

Зійшов місяць — стали ясні
Зорі виринати —
А у мене тихі думи
Роєм вилітати.

А я сяду край віконця,
На зорі погляну
Та про любу Україну
Розважати стану.
Полину я буйним вітром
По рідному полю
Понад Дніпром — тай згадаю
Ту щасливу долю,
Коли наші Запорожці
В Січі панували —
Собі слави, а Вкраїні
Волі добували.
Згадаю я про тих славних,
Хоробрих гетьманів,
Що наш нарід визволяли
Із тяжких кайданів.
Та з великої любови
До свого народу
Життя своє віддавали
За його свободу.
Відтак пташкою полечу
Понад Дніпра хвилі,
Щоб спочити хоч хвилинку
На славній могилі,
Що високо понад Дніпром
Свій верх підіймає
І всіх синів України
К собі закликає.
У могилі тій на віки
Кобзар спочиває.
Якому вся Україна
Днесь поклін складає!
В тій могилі спочиває
Наш Тарас Шевченко,
Який свою Україну
Так любив щиренько.
Що за неї у неволі
Мусів пропадати,

Серед нужди в тяжкім горю
Вік свій коротати.
Та хоча наш рідний Батько
В гробі спочиває,
Його слава, його пісня
Живе, не вмирає!
Про Тараса про Шевченка
Цілий світ вже знає,
Його думи весь наш нарід
Любить і співає.
Бо у піснях наш Шевченко
Просить зі сльозами,
Щоби Господь милосерний
Зглянувся над нами
І зіслав щасливу долю
Нашому народу,
Подав силу роздобути
Волю таї свободу.
У тих піснях він як батько
Усіх нас навчає —
Як з нас кожний Україну
Полюбити має.
Любїть, каже, Україну,
Любїть її, діти,
І за Неї безталанну
Господа молїте!”
І як того не любити
Таї не споминати,
Що нас учить у Господа
Помочі шукати?!Гей, Тарасе, гей Кобзарю,
Ти наш Батьку рідний!
Чи ти бачиш, що наш нарід
Йї досі такий бідний,
Що ні долі, ні то волі,
Нї шастя немає,
Світа Божого не бачить,
Марно пропадає?!

Устань, рідний, із могили,
Словом обізвися,
Щоб всі сини України
До купи зійшлися
І навчені віщим духом
Твого „Заповіту”
Однодушно, твердо стали,
Щоб по всьому світу
Розійшлася невміруща
Українська слава,
Що повстала сильна, дужа
Українська держава!

А. Труж.

ПІСНЯ РОКОВИННА.

Ми клонимось Тобі у смертні роковини,
Хоча про смерть Твою ми нині не гадаєм, —
Бо славен Ти і жив між нами є що днини:
Твій Дух боронить нас перед лихим одчаєм,
Твій Геній нас веде у сонячні простори,
Твій клич нас відверта від ганьби і покори.
Ми вже не мовимо про плач і сум Вдовиці . . .
Щаслив народ, який такого сина має —
І його заповіт у народній скарбниці
Мов найдорожчий скарб на щастя всім ховає:
Той заповіт всім нам, мов ті цілющі води, —
Він піднесе народ понад усі пригоди.
Ні! Не останніми нам судилося бути!
Приймили ми Твої пророчі заповіді,
І хоч пемо нераз гіркий пугар отрути, —
Високо їх несем! Вже їх далеко зріти . . .
Як жертви вже падуть, щоб заповіт сповнити,
То покоління вже рабом не буде жити!

Ю. Шкрумеляк.

В... РОКОВИНИ СМЕРТИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

Поклін тобі, народніх нужд співаче,
Від мільонів, для котрих ти жив,
Від України, що ще й нині плаче
В тім самім горю, як ти і лишив!

Поклін могилі твоїй, що руйнує
Ненависть дика й глухота сліпа!
Дарма! До неї, хоч най злість лютує,
Не заросте народня тропа.

Вони бояться, що ти ще не згинув,
Що в тій могилі не поляг. не зтлів,
Що в слушний час повернеш в Україну,
Ще раз і збудиш громом своїх слів.

Вони бояться, чи та вкрівля з глини
Ножів не криє, списів, хоругов,
Старої слави й сили України,
Котра от-от воскресне, встане знов.

Вони бояться, що як хрест підгнилий,
Знак многолітніх наших кривд і мук,
Відновиться верх твоєї могили,
То Україні спадуть пута з рук.

От і збиткуються на твоїм гробі,
Що вкрив тя від гадючого жала.
І раді б навіть споминку о тобі
Із серць народніх вирвати до тла.

І мову, на котрій співав і плакав
І кляв ти кривду й віщував любов,
Вони цькують, мов оленя собака,
Доношників і брехунів юрбов.

Хто зна — тиранів злість і гнів всеможні! —
От може десь підписуєсь указ:
Кістки твої, як „неблагонадьожні”
„Препроводить” в Сибір, чи на Кавказ.

Та ні, дармі укази і доноси,
Що пригнетуть — не вбють твої слова!
Зпід гнету їх сильнішою, ніж досі,
Повстане правда, вічна і жива!

Небавом проясниться світ пад нами!
Щасливі вольні ми зо всіх сторін
Святої України, громадами
Підем к могилі твоїй на поклін.

Іван Франко.

ШЕВЧЕНКОВІ.

Без свічок, без кадил і без співів сумних
Лиш в тяжкій, нерозважній журбі
Возгласимо самі ми в серцях мовчазних
Вічну пам'ять, кобзарю, тобі!

Вічну пам'ять любови безмірній твоїй,
Вічну пам'ять пекучим сльозам,
Вічну пам'ять душі бездоганній, святій,
Вічну пам'ять безсмертним словам.

І Заступниця всіх, всіх скорблящих, сумних,
Всіх знеможених гнітом важким
Хай окрие тебе у оселях ясных
Омофором пречистим своїм!

В храми ясні, святі пам не вільно вийти,
Нам не вільно в палких молитвах
Скарги — жалі сплести й хоч на хвилю знайти
Відпочинок у ревних сльозах.

Ми з глибоким жалем в катакомби підем
І знайдем там братерські хрести.
Молитви в катакомбах палають вогнем
І руйнують поганські світи!

Л. Старницька-Черняхівська.

ШЕВЧЕНКО З МОГИЛИ.

Плач і стогін! Як лежати?
Всемогучий, дозволь встати,
Хай побачу, що там роблять,
Чом плач, зойки тут доходять?
Милій Боже, злучи душу:
Подивитись на світ мушу!
Бо там немов знов татари
На мій рідний край напали.
Дяка Тобі, Боже милій,
Що дозволив встать з могили;
Тепер лину до родини,
До матері України.

А! що бачу:
Поляк, чех, москаль, „романи”
Кують Вкраїні кайдани,
Щоб по вік її скувати,
Щоб над нею панувати.
Чого ж, народе, чекаєш?
В кого помочі шукаєш?
Де поділась твоя пиха?
Чом не скинеш з себе лиха?
Батьку наш! про це ми знаєм,
Заповіт твій памятаєм,
Але щож, коли між нами,
Таки твоїми синами,
Є такі виродні діти,
Що врагам хочуть служити.
Заповіт мій, любі діти,
Час би вам його сповнити.
І на ці слова згадайте:
Зрадників геть проганяйте!
А дух мій буде все з вами,
В боротьбі вам в поміч стане.
Тож до бою, хоч би й нині,
Добуть волю Україні!

Йосиф Буката.

НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА.

Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.

Багатіла чужа хата,
Лиша там не знали, —
Туди й наші українці
Дари донесли.

Та минав ти, наш Кобзарю,
Чужій пороги,
Орав свою вбогу ниву,
Рідні перелogi.

Гомоніла твоя кобза
Гучною струною,
В кожнім серці відбивалась
Чистою луною.

Спочиваєш ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Україні.

Хай же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє, —
„Вогню іскра великого”
Повік не згасає!

Щоб між нами не вгасало
Промінь величне,
Ти „поставив на сторожі”
Слово твоє вічне.

Ми, як ти, минати будем
Чужій пороги,
Орать будем свої ниви,
Рідні перелogi.

Леся Українка.

НА СПОМИН Т. ШЕВЧЕНКА.

На пригірку за Каневом
Стоїть одинока
З Дніпра видно бовваніє
Могила висока.
Не дуже то вона пишна
І хрест не сіяє,
Проте старе і малеє
Ту могилу знає.
Чиї тлінні там останки
Лежать спочивають,
Що і діти маленькі
І ті навіть знають?
Кого спитай, кожен скаже,
Що там спочивають
Кости того, чиї думи
По світі літають.
Скажуть тобі, що то ніби
Тарас спочиває,
А по правді він між людьми
Живе, не вмірає.
Не раз бачив рибалочка
Ідучи до дому
У півночі й дивувався
Кобзарю старому,
Що і досі старий кобзар
Ще не вгомонився,
Нераз Тарас на пригірку
Стояв та молився.
В чорній рясі, мов в киреї
Над Дніпром гуляє,
То із Дніпра України
Долю викликає.
А іноді соловейки
Обсядуть могилу
Та з Тарасом і співають
Про Вкраїну милу.

І Дніпро їм помагає,
Рече завиває,
Вітер гуде і гай шумить
Аж луна лягає.
Дуже, дуже хорошії
Там пісні співають,
Ціле літо оці пісні
Над Дніпром лунають.
Оттак бува, де спочива
Тарас на могилі,
Він і тепер співа, плаче
По милій руїні.
Там співають про те лихо,
Що давно минуло
І про нове просять Бога,
Щоб швидше заснуло.
Кличуть долю, закликають
В милу Україну,
Щоб хоч тепер привитала
Як мати дитину.
Не притихне старий кобзар,
А буде співати,
Поки доля Україну
Привита як мати.

П. Т. Сич.

ШЕВЧЕНКОВІ.

Вийшов місяць — на могилки
З неба подивитись,
Кругом глянув ясним оком
І почав журитись . . .
Далі в хмару завернувся,
Не схотів світити;
За ним й зірки поховались,
Як за батька діти.

Ніч, як ворон чорний, стала,
Хмари скрізь блукають,
Вітри буйнії з хрестами
Сумно розмовляють . . .
Чого ж місяць, чого ясний
Хмарами укрився?
Чого вітер, чого буйний
Грізно розходився?! . . .
Місяць бачив, як учора
Могилу копали,
І в могилу домовину
Стиха опускали . . .
Зачинилосьь в Україні
Покутне віконце! —
Заховалось під землею
Українське сонце! . . .
Умер Кобзар! . . . Його пісні
Більше не греміти . . .
І став вітер на могилі
Сумно голосити;
То завие, то застогне,
Жалібно залеться,
Наче сокіл об могилу
Крилами забеться.
Беться, квилить, — свіжу землю
З могили змітає, —
Мовить: „встань, мій вольний брате”
Ні! недочуває! . . .
Спи, Тарасе, тихо — тихо,
Поки Бог розбудить;
Твого ж слова в Україні
По вік не забудуть . . .

Яків Кониський.

В ТАРАСОВІ РОКОВИНИ.

Ти скарб лишив нам в спадщині,
Учителю наш і пророче,
Псалми могутні і пісні,
Лишив протест, до бою зов,
За кривди всі грімкий позов.
А ми -- не маємо тих слів,
Ні слів не маємо ні строф,
Достойних величі Твоєї,
Не маємо мarmору плит
На незнищимий монумент,
Для тебе, Батьку наш, Пророче.

В кайданах ми . . .

Але душі,
Душі не сковані, свободні,
В поклони хиляться доземнім
Перед тобою, наш пророче.
У джерелі твоїх пісень
Умиті бачуть наші очі,
І день, що йде — це йде наш день.
Ми з джерела твоїх пісень
Пемо чар-силу до життя,
До рідної землі любов,
До трудів, боротьби, завзяття.
І забувається роздор.
На вірі спертій фундамент
Будуємо — під Храм-Собор.
І стане правдою наш сон.
І в промінній, весільній шаті,
В вільній і рідній нашій хаті,
Тебе, наш Батьку і Пророче,
З поклоном стрінемо доземним.
У джерелі твоїх пісень
Умиті будуть наші очі,
Щлях бачимо свій, ми не темні,
Нам золотий світає день.

Уляна Кравченко.

ТАРАСОВЕ СВЯТО НА ЧУЖИНІ.

В далекому світі, у краю чужому
Мріється рідная хата,
Свята найбільшого ми дочекались,
Нашого любого свята.

Вся Україна сьогодні справляє
Память своєму пророку.
Ми із чужини так само возносим
Славу сердечну, глибоку.

Згадуєм сумно за рідну Україну,
Повну принади землицю,
Повну ланів і гаїв і садочків,
Повну краси чарівницю.

Згадуєм сумно за рідну Україну,
Повну злигоднів селянських,
Повну насильства, одчаю та муки,
Повною лютощів панських.

Нене-голубко! до тебе я лину, —
Тут я чужий чужениця,
Аще забуду ті, Єрусалиме,
Будь ми забвенна десниця!

Хай до гортані язик між прилипне,
Скоро тебе я забуду
І в чужині одібюся од служби
Нашому рідному люду!

Батьку Тарасе! ти чуй присягання:
Ми, українській діти,
Матір і бідного меншого брата
Будем повіки любити.

Будем боротися, їх визволяти
З пазурів сина Єдома!
Каже надія: Діждемся напевне
Вільного рідного дома.

А. Кримський.

ШЕВЧЕНКОВІ.

(Деклямація для дівчини).

Сотня літ уже минає,
Як слова твої святії
Розійшлись по Україні,
Мов ті перли дорогії.
І в тих перлах-самоцвітах
Є найкращії перлинки:
То слова про тяжку долю,
Долю жінки українки.
Ти убрав її квітками,
Ти умив її сльозами,
І уславив всьому світу
Що найкращими думками.
Чарівний дівочий образ:
Карі очі, стан тоненький,
Чорні брови, ясний погляд,
Сміх веселий молоденький;
Образ матері святої,
Що дочку її єдину
Пан покриткою пускає,
Віддає в салдати сина;
І дівчину сиротину —
Не словами, а сльозами,
Батьку славний, незабутній,
Змалював ти перед нами.
І за те, аж поки буде
Україна існувати,
Не забудуть українки
Тебе, Батьку, шанувати.
І від пишногo палацу
До найменшої хатини
В ширім серці українки
Вдячний спомин не загине.

Людмила Волошка.

ШЕВЧЕНКОВА МОГИЛА.

Степи простяглися широкі,
Степи простяглись навкруги;
Прославшись до моря стягою,
Дніпро підмива береги.

В степах тих високі могили,
Найвища ж, найбільша одна
Стоїть над Дніпром ясноводим,
Стоїть й самотна й сумна.

Висока й велика могила!
В могилі спить батько Тарас . . .
Багато зробив він на світі
І мучивсь багато за нас!

Він рідній віддав Україні
І душу і серце свої,
Своїми піснями-сльозами
Він виспівав горе її.

Своїми піснями-сльозами
До правди й любови святих,
До світу ясного науки
Він кликав старих і малих.

За волю до смерти він бився,
За неї життя положив, —
І тихо на віки заснув він,
І спить серед рідних степів.

Степи простяглися до моря,
В степах над широким Дніпром
Сумує самотна могила
З високим і білим хрестом.

І тую могилу велику
Й того, хто в могилі поліг,
Уся Україна їх знає
Й повік вона знатиме їх!

Борис Грінченко.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Не на шовкових пелюшках,
Не у величньому палаці, —
В хатині бідній він родивсь
Серед неволі, тьми і праці.
Нещасна мати повила
Його малого, зажурилась . . .
І цілу ніченьку вона
За сина кріпака молилась.
І Бог почув молитву ту,
І дав душі убогій силу,
І в руки хлопцеві вложив
Співацьку надзвичайшу ліру.
І виріс він і кобзу взяв,
І струн її торкнувсь рукою —
І пісня дивна полилась,
Повита вічною журбою.
В тій пісні людям він співав
Про щастя, про добро, про волю,
Будив зі сну, пророкував
Їм вищу і найкращу долю.
Співав про чесну боротьбу,
Про сором кайданів брязкучих . . .
І не жалів він сил своїх,
І не втирав він сліз некучих.
І пісня голосно лилась . . .
Але не довго; ворог лютий
Підкрався нишком — і замовк
Співець, кайданами окутий.
Замовкла пісня на устах,
Але в душі жила, бренила,
І в серці бідному сліпця
Вогнем палаючим горіла.
І довго у степу глухім,
В неволі жив між москалями
Співець, самотний, мовчазний,
З своїми думками й піснями.

Він рвався серцем із тюрми
На волю, до ланів широких,
До синіх хвиль Дніпра-ріки,
До тихих тих могил високих.
Він рвався - - і прийшла вона —
Сподівана, бажана воли —
І все, чого не знав раніш,
Тепер дала лукава доля.
Та сил в співця вже не було . . .
Остання пісня прозвеніла —
І в небо тихо піднялась
Душа поета наболіла.
Умер співець! . . . І привезли
Його на рідну Україну,
І коло синього Дніпра
Йому насипали могилу.
Умер співець! Але живуть
В серцях людей слова безсмертні
І тихо по Україні всій
Бренять його пісні славетні.

Галина Комарівна.

В ТАРАСОВІ РОКОВИНИ.

Покинь на хвилю торг життя — а духа
Скрипи у собі та зніми у гору!
Народе мій! Це я тобі говорю —
А в кого розум й серце є — хай слуха.

Зривається велика заверуха
Над нашим домом. З явища Пандори
Посиплються на тебе злидні — горе,
Потопа злоби, а добра посуха.

Та ти кріпись і не теряй налії,
Це бій найтяжчий може та послідний.
Проклятий най буде, хто в бою вмліє.

Проклятий і життя правдивого не гідний! —
Кріпиться в горю та ідїть на бої
Не як недолїтки, лиш як мужі — герої.

Я примір вам даю. Мене судьба так била,
Як молот бє залізо на ковалі,
І як в вогні гартують силу сталі —
Оттак вона мене у злиднях насталила.

Велика духа людського є сила.
Він, як скала, здіймаєсь понад фалі,
Як гураган летить все далі — далі.
Як хмара легкі розпинає крила.

Нема для нього стриму, ані впину.
Зігнилий воздух громами ворущать,
Він скали оре, ріки, моря сушить.

Лишень в бїду, в трївог страшну годину
Женїть від серць зневіру, як потвору,
Хай дух ваш не паде, лиш лине в гору, в гору!

Я примір вам даю. З нужденної хатини
Я вилетїв, як з попелища птиця,
Я розгорївсь на небі, як зірниця,
Щоб люд вести з тюрми, в якій він гине.

Я примір вам даю. З сирїтської дитини
В Давида вирїс я, що з Голятом беться.
Я, раб, тиранам плюнув правду в лиця
Йї во вік вони не змиють цеї слини.

Я примір вам даю. В життя страшній пустині,
Мов на Голгофті я писав закони,
Якими ви жиєте, ще й до нині.

Я жив, терпїв і вмер за мільйони.
А ви? . . . Ви мовчите? Де-ж ваші лиця?
Чи ви жиєте, чи життя вам сниться?

Богдан Лепкий.

СОН ЗИМОВОЇ НОЧІ.

Ніч. Тихо як в усі. І важко і душно.
Замовк цілоденний гармидер і шум, —
І я у знемозі лежу непорушно
Один — самотою, без сили, без дум...
Весь день проминув у тривозі й турботах,
Весь день був зужитий на працю гидку —
Ту працю, що лине в буденних клопотах
Про власний добробут, у власнім кутку.
Доволі. Над силу. Спокою, спокою...
Не треба нічого, байдуже про все,
Знемігся на силах я, впав під вагою —
Нехай же хоч ніч забуття принесе.
Як тихо довкола. Зійшов срібнорогий
Мандрівець північний і все освітив,
Зирнув і на мене в покоїк убогий
І лагідне світло по ньому розлив.
Химернії тіни праслалися долі
Від столу, завіс і квіток на вікні.
Лежу я безсилий, позбавлений волі
І втоплюю очі в портрет на стіні.
Задумане чоло до долу схилилось,
Поважний і змучений вираз лица,
Немов би в нім горе всесвітнє відбилось...
І очі — глибокі, сумні без кінця...
У шапці й кожусі... і вуса козачі...
Не можу очей відвести, притягла
Якась мене сила могутня й неначе
Солодка дрімота всього поняла.
Як пильно, докірливо дивляться очі,
Немов би говорять... Ні! це не портрет...
Це в місячнім світлі зимової ночі
Стоїть Він, живий, наш великий Поет!
Стоїть і з докором хита головою...
Мій Боже! Либонь, він говорить зі мною...
— „Довго, довго я дивлюся
З високого неба,

Виглядаю, та не бачу,
Чого мені треба...
Над могилою моєю
Чорний ворон краче,
А душа моя убога
Сумує та плаче.
Сини мої, дочки мої
Квіти — мої діти —
Знеможені, зубожені,
Морозом прибиті!
Виростав вас, доглядав вас
На втіху та диво
Сіяв зерно, сподівався
На добрее жниво...
Та ба! думка одурила,
Як і перш дурила,
Зледащіла, знікчемніла
Козацькая сила!
Пішли в найми до сусідів,
Своє залишили,
Зацурали Україну,
Степи та могили.
Занедбали й те, що мали
Земляки кохані —
Славних прадідів великих
Правнуки погані!”

І враз я прокинувся... Химерною грою
Сріблясті проміння в вікні миготять.
Портрет на стіні... Але щож це зі мною?
Чому в мене сльози на віях тремтять?
Мій батьку Тарасе! Люблю я Вкраїну,
Її не цурався я. Щастя мое
Я в ній покладаю, за неї згину.
Дам сили останні, здоровля своє...
Але я знемігся... Не велит я дужий,
Я — син свого часу і хрест мій важкий,
Але до святих Твоїх дум не байдужий

І в серці зберіг заповіт дорогий,
І всі ми такі. Нам приборкано крила,
Хробак лихоліття нам серце сточив,
Але не убив він любови до діла
І творчої сили він в нас не зломив!
Таж сила -- ознака живого народа,
Ї ніщо в світі не може спинить,
Вона, як сама всемогутня природа,
Будує, руйнує, щоб знову творить!
І слухний час прийде -- вона стрепенеться,
Всіх нас обєднає, до купи зіллє...
Тоді і до нас може з неба всміхнеться
Повите журбою обличча Твоє.

Микола Вороний.

ПОКЛІН БЕЗСМЕРТНОМУ ТАРАСОВІ.

Від мільйонів сердець діточих,
Прийми поклін наш, Віщій Пророче!
Вони до тебе думками линуть
Туди під Канів, на Україну.

І просять тебе, о Батьку милий,
Додай їм гарту, додай їм сили.
Видиш, у сльозах наша країна,
Всюди -- кров, голод, смерть і руїна.

Бо время люте — Дніпр червоніє,
Десятки тисяч могил чорніє;
Гинуть браття, в кайдани скуті;
Смієсь, глузує наш ворог лютий.

В тій важній хвилі — ти наш Пророче,
Хоч у нас серце сміле, козаچه, —
Коли рішаєсь судьба України:
Нехай нас Дух твій скріпить, осинить.

О. Браташ.

ДВА ГОЛОСИ.

Деклямація автора на привітнім вечорі
Шевченківського Ювілейного Здвигу
у Львові 27 червня, 1914.

Голос зневіри:

Чи чуєте підземний стон?
„Ломіть кордон! Ломіть кордон!“
Ломіть кордон! Хто каже це?
То вітер щось таке несе.
Який кордон? Чи Сян чи Прут,
Нам всюди дім, де теплий кут.
Чи тут, чи там працєю, як віл,
Пани вгору, біднота вділ.
Нам все одно, багнет чи кнут,
Нам всюди зле — і там і тут.
Нам все одно, чи Сян чи Дон,
Де ступиш, там тобі кордон.
Кордон до щастя і добра . . .
Яких нам ще кордонів тра?

Голос надії:

А я вам кажу: день іде,
Іде така година,
Коли ні тут, ні там, ніде
Кордонів жадних не буде,
Лиш даль далека, синя.
А я вам кажу: близький час
І хвиля недалека,
Що буря звіється нараз,
Згуртує і змітає нас
І зблизька і здалека.

Хт^о каже вам, що все одно,
 Де жити, як вмирати,
 Той тягне вас в багно на дно,
 Той вам дає без дна судно
 І каже кермувати.

А я вам кажу: майте слух,
 І позір тому дайте,
 Що вам говорить Волі Дух,
 Про близьку хвилю завірюх
 І хвилі тої чайте!

Як вдарить нам підземний дзвін
 І сурми заголосять,
 То йдім туди, де кличе — Він,
 Через кордони, гень над Дін!
 Нас кости предків просять.

Не підем ми, прийдуть вони,
 Таке вже в світі право.
 Як сталь гартується в вогні,
 Так ти нас, Воле, розогни,
 Веди, веди нас, Славо!

Богдан Лепкий.

В РОКОВИНИ СМЕРТИ ШЕВЧЕНКА.

Бував час лихий, в неволі непросвітній
 Наш бідний край без слова завмирав,
 Народ губив свою свідомість, гордість,
 У тьмі, в ярмі, німуючи мовчав.

Було скрізь темно, кращі діти краю
 Не знали, де шукати світу їм,
 І падали безсило кволі руки,
 Згасав вогонь у погляді смутнім.

В той час лихий у хаті вбогій, темній
Світ засіяв і тихий і благий,
З'явивсь „апостол правди і науки”
І виїшов він на шлях тяжкий, довгий.

Пройшов він мало: Смерть неублаганна
Його взяла в обійми потайні,
Але лишив він давню надію,
Слова лишив величні і міцні.

Вогнем палючим ті слова проникали
В серця людські пригноблені, страдні,
Збудили в їх відважній бажання
І слави нагадали зниклі дні.

І світять нам пісні поета дивні,
І кличуть нас до любові мети,
І поки будуть ті пісні брєніти,
Ми не впадем, ми будем все їти.

Хай тепер тобі розкажуть хвилі,
Що не забули ми твої пісні,
Що ми йдемо дорогою твоєю
І заповіти любимо твої.

Що ти для нас прекрасне сонце ясне,
Від котрого ми маємо життя,
Тепло і світ, а в дні тяжкі за надто —
У краіцу долю віри почуття.

Галина Комарівна.

ШЕВЧЕНКОВІ.

Гарно твоя кобза грає,
Любий мій земляче:
Вона голосно співає,
Голосно і плаче.

І сопілкою голосить,
Бурею лютує,
І чогось у Бога просить,
І чогось сумує!

Ні, не люди тебе вчили —
Мабуть, сама доля,
Степ, та небо, та могили,
Та широка воля!

Мабуть, часто думка жвава
Труни розкривала,
І козацька давня слава,
Як сонечко, сяла . . .

І вставали з домовини,
Закуті в кайдани,
Вірні діти України —
Козаки й гетьмани.

І святі кістки біліли
Спалених в Варшаві,
І могили кровавили
Прадіди безглаві.

Мабуть, ти учивсь співати
На руїнах Січі,
Де ще рідна наша мати
Зазирає в вічі.

Де та бідна мати просить
Кожну душу щирю,
Хто по світу кобзу носить,
Щоб співали миру

Про козацтво незабутне,
Вірне, стародавнє,
Про життя козацьке смутне, —
Смутне, але славне.

Знаю ж братіку рідненький,
Як учивсь ти грати:
Ти послухав тої неньки
Та й став нам співати.

Олександр С. Афанасев.

УМЕР ПОЕТ.

Умер поет. Далеко на півночі,
У городі непривітнім, чужім,
А хто ж йому накриє сонні очі
Китайкою? Заплаче хто по нім?

Не клопочись! Як північна година
Мине, хтось двері втворить на розвір.
Прийде Петрусь, Оксана, Катерина
І Наймичка — найде їх повний двір.

Ярина з Степаном при домовині,
Двох хлопців сотник Гонта приведе,
Палій псалтир читає; свято нині —
Ясновельможний гетьман тут іде.

За гетьманом полковники на конях,
І куренями виступає Січ,
Булави, пірначі мигтять в долонях,
І від шабель розвиднюється ніч.

А там народ, цілий народ, як море,
Бентежитья, іде вперед, шумить . . .
Не вмер поет, його втомило горе,
Схилив чоло і задрімав на мить.

Богдан Лепкий.

НА СМЕРТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

Вдова безталанна
Й „покритка” від пана,
Що сльози за них проливав ти.
Байстрия необуте,
Під тином забуте,
Що батька не зна як і зватї;
І гори високі,
І кручі глибокі,
Степи ті широкі, безкраї,
І вся Україна,
І навіть дитина —
Сьогодні тебе поминають!
Глагол твій могучий
Розніс Дніпр ревучий,
З Дніпра вже і вітер розвіяв.
І зерно здорове —
Твое щире слово
У нашому серці посіяв.
Те слово велике
Нам людям калікам
Ти в піснях та думках зоставив,
І в світі як жити,
Як треба любити —
Себе ти на віки прославив.
А ми вже ходою
Йдемо за тобою
Та сієм твою батьківщину,
І пісні співаєм,
В них Бога благаєм.
Щоб дав нам з зерна хоч стеблину.
Ми вірим: настане
Той час пожаданий
І стебло у цвіт розіветься:
„Обійме брат брата
Й заплакана мати
Погляне на них тай всміхнеться”.

Г. Кернеренко.

НА РОКОВИНИ.

Не він її один кохав,
Віддавна Україну
Поети славили в піснях,
Немов красу-дівчину.
Від неї переймали сміх,
І жарти, і таночки;
Її байки, немов квітки,
Сплітали у віночки.
Той в ній давнину покохав,
Той мрію молоденьку —
Він перший полюбив її,
Як син кохає неньку.
Хоч би була вона стара,
Сумна, змарніла, бідна —
Для сина вірного вона
Єдина, люба, рідна.
Хоч би була вона сліпа,
Каліка, недоріка —
Мов рана ятриться в ньому
Любов його велика.
Україна бачила не раз,
Як тії закоханці
Над вечір забували все,
Про що співали вранці.
І, взявши дар від неї, йшли
До іншої в гостину,
Вони не знали, що то є:
Любити до загину.
Він перший за свою любов
Тяжкі дістав кайдани,
Але до скону їй служив
Без зради, без омани.
Усе знесла й перемогла
Його любови сила,
Того ж великого вогню
І смерть не погасила.

Леся Українка.

МЕЧ ТАРАСА.

Витай Тарасе, наш пророче,
Великий сиңу злої долі;
Бо ти відкрив нам наші очі
Затемнені в слізній неволі.

Бо ти відчув весь біль народу.
Що бє його нагай тиранів
І мріяв про його свободу
Та вірив, що той час настане.

Тому на нелюдів-катів
На кривдників слабого,
На всіх нахабних ворогів,
Що жадібні чужого.

Ти вже як жвавий молодець
Зачав кувати зброю;
А зброя та — огнистий меч,
Що кривду бє без бою.

Та, як довідались кати,
Спішились перервати;
Тебе заслали ген в степи
Під сторожу салдатів.

Та ти тихцем і там в тюрмі —
Ген, ген в степах півдиких
Згадавши Неньку у ярмі
Кінчив діло велике.

І кинув меч для нас цінний;
Цей меч — твоє вогнисте слово,
Яке створив твій ум сильний
Для нашого життя обнови.

І він на сторожі при нас
Як вірний друг буде стояти
Та накликає весь час:
Для України працювати!

О. Герета.

СУД НАД ШЕВЧЕНКОМ.

Гадюкам вкиньте до гнізда
Горючу іскру — що за сик!
Такий самий пекельний крик
Зняли прислужники царя
На вість, що в Києві старім
Зявилася нова ідея,
Що над степами, ніби грім
Лунає голос Прометея:
„Ми волі хочем! Горе вам,
Царі - - деспоти! Йде година,
Що підійметься домовина
І похоронений живцем
Народ прокинеться. Очам
Незрячим світло правди блисне,
Долоня меч кривавий стисне,
А пімста серце розпалить,
Немов пожежу над степами!
Згорить тюрма, до тла згорить,
Вже й дах займається над вами!”...
Так він голосить. Мов пророк
Між людом ходить. Кожний крок
Його — то бунт. Він хоче сил
Добути з батьківських могил,
Він обіцяє кріпака
Перетворити в козака,
Він, ніби гетьман України,
Гетьманщину стару з руїни
Двигнути хоче, хоче слави,
Він небезпечний для держави,
Йому криваві сняться сни,
Расни його! Расни! Расни!”...
І вдарили в тривоги дзвін.
„Дріжи Москво! Мазепин дух
Воскрес, встає, зчиняє рух,
Який не легко припинити.
Його з зарання треба вбити,
Як опиря; колом з осики

До труни трупа пригвоздити
На вік віків!" —
Лунають крики
Хортів і гончих і псарів.
А Писарев все пише й пише,
Попов поганим духом дише
Й доклад великий до царя
Несуть прислужники що дня.
Скінчили працю, відсапнули,
Готовий присуд: —
„Він царя
Зневажив словом. (Люди чули).
Окремого володаря
Хотів Україні. Ганьбив
Нас кацапами. В дзвони бив
Воскресні і взивав на суд
Чернь гайдамацьку. Бурич люд! —
За кару піде цей бунтар
В степи кіркізькі, в казамати,
В забутий Богом, дикий край" . . .

А милостивий государ
Додав: „Не вільно малювати,
Ані писати. — Миколай”.

Богдан Лепкий.

НА РОКОВИНИ СМЕРТИ ШЕВЧЕНКА.

Умер поет! І струни глосні
Порвалися, замовкнули на віки.
Ми стали сиротами і сумні
Ми понесли у серці жаль великий.
І довго плакали . . . І от тепер
Що року згадуєм сумну пригоду.
Але чи справді вмер він? Ні, не вмер!
Поет живе в серцях свого народу.

Його душа в святих його словах
Одбилася акордами смутними;
Вона живе і в тих благих сльозах,
Що над його піснями пролизи ми;
Вона живе, вітає проміж нас
Надією на щастя, на свободу;
Любить народ павчає кожний час —
Поет живе в серцях свого народу!
Поет живе! Ми слухаєм його:
Ми чуєм заповіт його священний —
Учитися, кохати край страждений
І не цуратись рідного, свого.
І всі ми, скільки є, в душі своїй
Клялись тих дум не зраджувати зроду,
І справдімо ми заповіт святий, —
Поет живе в серцях свого народу! . . .

Володимир Самійленко.

ПОКЛІН ДУШІ ВЕЛИКІЙ.

Народе мій зневолений, убогий,
Відай у світі ти не маєш пари,
Відай один ти на землі розлогій
Тернів, нещасний, тільки мук і кари.

І татарва і польські магнати
Точили кров твою у лютім бою,
І той царат з кровавої палати, —
Усі знущались тяжко над тобою.

Знесилений заснув ти як дитина,
Тебе сповила довга ніч-темрява,
І вже здавалось, надійшла година,
Що в ній загинеш ти і твоя слава.

Здавалось так . . . Та саме в тій годині.
Коли вже смерть тобі проголосили,

Сходило Сонце у малій хатині
І на проміннях добирало сили.

І ясне Сонце підійшло високо
Та й освітило цілу Україну...
Збудився люд, що досі спав глибоко
І аж тепер побачив всю руйну.

Побачив горе і свою неволю
І царський кнут і ті тяжкі кайдани...
Узрівши це, зірвався люд до бою
За ті права, що вкрали їх тирани.

В тій боротьбі не стане їй на хвилину,
І визволить від Дону аж до Сяна —
Свій рідний край, преславну Україну:
Один народ без хлона і без пана!

Покліїй Тобі, великий наш Тарасе,
Могуче Сонце, ясне, промінисте,
Поклії складають робітничі кляси
Тобі, наш Батьку, за слово вогнисте!

Дмитро Макогон.

ВЕЛИКІ РОКОВИНИ.

Памяти Т. Г. Шевченка.

I.

В гордій, буйній, дивній силі
Лився з кобзи гомін-шум;
В злotosяйному горнилі
Грали іскри світлих дум.

Ясне полумя величне
Освітило далечінь,
Сяйво чисте, сяйво вічне
Розігнало хмару-тінь.

Зникла, счезла хмара-туга
Що вкривала небосхил,
Як образа, як наруга,
Як могила наших сил.

Мов архангел лицар божий,
Розпалив Поет пожар
І поставив на сторожі
Віще слово-дивний дар.

Сяє жертвеник великий;
Ллються гимни із грудей.
Геній-велетень во-віки
Буде жить в серцях людей.

Гимни щастя і одваги
Розігнали рабський жах;
Грає блиск самоповаги
В журних страдницьких очах.

То Творець-Слівець натхнений,
Розігнавши чорний дим,
Дав нам дивний блиск огнений,
Як весняний творчий грім.

Стала правдою уява,
Бються гордістю серця.
Сяє сонцем вічна слава
Воскресителя-Борця.

II.

Тихо, тихо. Сум могильний
Мимоволі счез.
Веться вгору дим кадильний
До небес.

Знову, знову ллються гимни,
Тайни і слова;
Дух пророчий, дух нестримний
Ожива.

Тут і радість релігійна
І свята хвала.
В серці пісня мелодійна
Залягла.

Десь розплився дух навіки
В сяйві вічних сфер.
Ні! — в серцях живе Великий
І тепер.

Тихо, тихо. Сум могильний
Мимоволі счез.
Веться вгору дим кадильний
До небес.

Г. Чупринка.

ШЕВЧЕНКОВА МОГИЛА.

У всіх людей на світі є святині,
Що будять в них найкращі почування,
Що їх зміцнюють при лихій годині
І вливають в душу нові сподівання.

Святиня та в нас на Україні —
Шевченкова слабутня могила,
Бо там заснув на віки в домовині
Той, що Україні дав орлині крила.

Його пісні, слова його пророчі,
Збудили нас, сліпим відкрили очі
І влили завзяття чарівного.

І зроду те завзяття не погасне
І в серці нашім, мов проміння ясне,
Світитиме серед шляху трудного.

Олекса Коваленко.

ДО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

(Апострофа)

Благословенна хай буде година
 І тая хата і село,
 Що Україні принесло
 З великих найбільшого сина.
 Благословенна!

Хто, як він,
 Відчув давних часів проклони,
 Руїни смуток, гробу стони,
 І кожний зойк і кожний скін
 Приняв у серце?

Хто тужив
 Такою лютою тугою
 За волею і за красою,
 За тим найбільшим дивом див —
 Любовю брата, чоловіка?
 Кому народ, нуждар каліка,
 Насильно гноблений катами —
 Був так коханий до безтями,
 З усього найдорожчий в світі?
 Хто найкращі свої пісні,
 Теплом сердечним так оґріті,
 Як тії квіти на весні
 Промінням сонця, присвятив
 Біді і нужді?

Покриткам,
 Насилуваним москалями
 І дідичами й паничами,
 Й покинутим, як лист вітрам,
 На глум недолі?

Тій бідоті,
 Що в спеку жне в кривавім поті
 Пшеницю на чужий колач,
 Ї ж за те, лиш сум і плач,
 Лиш вічна кривда?

Хто, як він,
 Мав в крилах духа тій розгін
 Летіти в вічність, понад зорі,
 Де в безбережньому просторі
 Царює правда світова,
 Щоб кинути її до віч
 Свою вогненну, смілу річ
 Про людські столпани права?
 Хто другий, так як він горів
 Вогнем бажання, щоб колись
 Широкі струї розлились
 Добра, щоби ненависть, гнів
 Навіки щезли, щоб кругом
 Зацвіло радістю, добром,
 Як райським квітом?

Хто і хто
 Свої високі, ясні думи
 Такими виспівав словами
 Сердечно простими?

Мов шуми
 Вітрів осінних над степами,
 Мов грюхит грому, або гук
 Порогів Дніпрових.

Сто рук
 Підносить віко домовини,
 А в домовині правда гине,
 А в домовині воля мре.
 І де є той, і де є, де,
 Щоб рідну мову позабуту,
 Обпльовану, в ланци закуту,
 Невільницю лихих панів
 До того сяєва довів,
 Що він тебе, моя ти мово?
 Він кожний звук і кожне слово
 Перетопив в горнилі духа
 Так, що в тій мові заверюха
 Народів, напрямів, віків,

І квітів запах, птахів спів,
І зір дрожання, плач роси,
І відблеск Божої краси. —
Усе, усе!

Мабуть нема,
І не було мабуть нікого,
Щоб для народнього добра
В життю своїм зробив так много,
Як він для нас.
Він наші сльози і ридання,
Розпуку нашу й сподівання
Зілляв в один великий стон,
В одну молитву праці й труду,
В один незломний голос люду:
„Від Сяну, Богу аж до Дону
Ми хочем жити по закону
Своїому власному; так жить,
Щоб можна нам людей любить,
Не проклинать, — благословить
Життя і волю!
І поки нам цього не добиться, —
Не живемо, — життя нам сниться!”

Благословенна хай буде година
І тая хата і село,
Що Україні принесло
З великих найбільшого сина!

Богдан Лепкий.

НАД ДНІПРОМ.

Шумить Дніпро славний, і досі шумить;
Всього надивився, і щастя і горя;
З далекого краю біжить він, біжить
До рідного степу, до Чорного моря.

Була колись доля; траплялось тоді
І слави чимало, багато і шкоди.
Минулось, забулось . . . По бистрій воді
Гуляють берлини, свистять пароходи.

Над берегом є там крутая гора,
На ній бовваніє самотня могила;
Усі її знають, старі й дитвора:
Земля Кобзаря там на віки покрила.

Співав колись щиро, і пісня його
Орлом бистрокрилим літала усюди;
На божому світі дознавсь він всього —
І слави, і ласки, і кривди Іюди . . .

Тече Дніпро славний, як голуб гуде,
Синіє туман у широкому полі;
Стоїть над горою хрест божий і жде
Апостола правди і доброї волі.

Леонід Глібів.

НЕЗАБУТНЬОМУ Т. Г. ШЕВЧЕНКОВІ.

Хай вічно лунає в просторах людських
Цей поклик коштовний, що гаслом майнув,
Цей спів промінистий бодай не затих,
Що в серці людському вогнем спалахнув.

Цей спів хай серця все єднає з блакиттю
Та кличе до сонця, до світла, тепла,
Розвіє, розбурха важке лихоліття,
Щоб в пустці троянда любови зроста.

Любови до краю, до меншого брата,
До волі, до вічного сонця — краси;
Щоб впала на землю, ламаючи грати,
Й розсипалась ранішнім перлом роси.

І квіти зів'ялі розправлять стеблини,
Розквітнуть довкола, відродяться знову,
На листях засяють смарагди краплини,
Як в серці одвічне Тарасове слово . . .

М. Чирський.

В ШЕВЧЕНКОВІ РОКОВИНИ.

На верхи самітний ішов
України великий дух.
Не змогла сили ржа оков,
Злидні і громи завірюх . . .

Ішов в задумі, де обрїй
Натхненим світлом весь горів,
А гомін гарфи золотий
Снував неземський якийсь снів . . .

Маленький вогник видно там:
У каменисту веде путь —
Люди подібні білим снам,
Над деревами, бач, пливуть . . .

Ах, хоч схилявся він нераз,
Як згадав нужду курних стрїх,
Сіяло слово як алмаз,
І голубило всіх сумних.

Свої ж жалі він забував,
Чужу пелюю в серці грїв —
Все, чим радїв, над чим страждав,
Зберїг у чудних низках слїв.

Пророче ти наш! шлем обїт
В свято велике це твоє —
Любови сповняти заповїт
Працею їти — на верхи!

К. Г.

ДО КОБЗАРЯ.

Кобзарю наш! хвали не треба
Твоїм пісням, твоїм думкам,
Немов зоря з ясного неба,
Вони пів віку сяють нам!
Та ще ясніш зоря блискуча
Твоєї слави засія,
Коли згадять, яка живуча
Була та думонька твоя;
Ти не позбувсь думок юнацьких,
Не одцуравсь, — ні в полоні,
Ні в диких нетрах азійських,
Де довгі роки йшли сумні . . .
О, часто думка молодая
Проміням грає, як зоря,
Немов прудка орлиця тая
Під хмари високо ширя;
Та роки йдуть . . . весна минає
Тих молодощів золотих,
Життя багато навіває
Розчарування, дум смутних . . .
Холодне серце, гасне мрія,
Як сонце в хмарних небесах,
Зникає смілива надія,
Замість відваги - - в серці страх . . .
І коли думка жалібниця
Колишні пориви згада. —
Юнацьких років зоряниця
Встає — журливая, бліда:
„То був весняний шум потока,
То безрозумний ряд химер,
То мрії помилка глибока, --
Пора одуматься тепер!”
Юнацька мрія одвернеться, —
Іде других шукать вона . . .
Душа ж холодна зостанеться, —
Як пуста кинута, сумна . . .

Не дай, Господь, дожить до того,
Щоб віру щиру загубить,
Позбуться пориву святого,
Руками думку задавить!
Кобзарю наш, почуй благання
І жись навчи нас так, як ти,
Щоб найсвятіші поривання
Аж до могили донести!

Олена Пчілка.

ДО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

(В день роковин).

З ласки вищої над нами
Вже поблідло чорне зло
І багато між тернами
Білих лілій розцвіло.

Чисте поле ти засіяв
При обставинах лихих
І свавільно не розвіяв
Вітер зернят дорогих.

Ще бушують урагани,
Ще над полем свище гнів,
Та далеко крізь тумани
Грає сяйво світлих днів.

Знай, твоє, Кобзарю, поле
Од межі і до межі
Поле пишне, а не голе,
Займуть діти не чужі.

Хай бушують урагани,
Хай над полем свище гнів, —
Ми чекаем без омани
Величезних жнив!

Г. Чупринка.

ВЕЛИЧНИЙ ПАМ'ЯТІ ПРОРОКА.

Вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кровю
Волю окропіте!
Т. Шевченко.

Не знімайте тернових вінків
На святі Пророка:
Не погасли вогні вівтарів,
Не затих похоронний ще спів,
Ще ридає десь туга глибока . . .

Не співайте пісень голосних
На святі жалоби,
Коли чути ще ворога сміх,
Коли дике злочинство і гріх
Ще справляють скрізь оргію злоби!

Наше сонце криваво зійшло
В червоних туманах,
Пісню ранку співає нам зло,
Наше щастя вогнем розцвіло
У зловістно-блискучих оманах . . .

Трупом засіяно,
Снігом завіяно
Мертві поля,
Снами потворними —
Круками чорними,
Дикими сницями,
Вражими грищами
Снить і здрігається Рідна Земля . . .

Співів не співано,
Сліз не проливано
За упокій:
Тиша подзвіннями
Журними тінями
Лине просторами.

Давить докорами,
Серце скривавлене вабить у бій . . .

Гей, не гоймо давніх ран!
Встаньмо, хворий і здоровий, —
В руки меч! на вражий стан!
Ми залемо рідний лан
Морем злої чорнокрови!

Позбираєм рештки сил, —
Ще всіхнеться нам Доля, —
Ми не спустим дужих крил,
І на заклик із могил
Встане слава наша Воля!

На шляху усе зметем, —
Не спинити з гір потоки,
І на волі не мечем —
Словом тихим спомянем
Ми Великого Пророка!

С. Черкасенко.

НА СПОМИН ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

Затих! Нема соловейка!
Давно не співає,
Але пісня його досі
По світі лунає.
І лунатиме та пісня,
Поки сонце сяє,
Поки місяць білолиций
З зірками гуляє.
Не затихне, та й не може,
Бо то святий голос,
Буде лунать, поки жито
Викидає колос;
Поки ростуть, зеленіють

Діброва та квіти,
Поки будуть на світ Божий
Родитися діти.

Твоя пісня по вік не вмере,
А буде лунати:
Будуть старі говорити,
Діти лепетати.
Не забудуть і правнуки
Тебе, соловейку,
Як ти вік свій не забував
Україну-Неньку.

Хто про неї, як ти колись,
Тепер заспіває?
Хто ту долю і недолю
Людям пригадає?
Що є мова у нас рідна,
Що є рідна мати,
І як неньку ми повинні
Свою поважати.
Ти єдиний так голосно
Співав Україні,
Ти єдиний так сумував
На скелях руїни!
Ти воскресив людям пам'ять
Про тих, що вмирали,
І за волю й за неволю
Голови складали.

Я не скажу: Вічна пам'ять
Тобі! хоч немає
Давно тебе вже на світі,
Так імя вітає.
А як імя живе з нами,
То й ти не вмираєш;
Ти по світі, як і перше,
І досі співаєш.

Співай! Батьку, соловейку!
Поки сонце сяє,
Поки місяць білолиций
По небі гуляє . . .
Щасливий ти! Твоє ім'я
Живе, не вмирає:
Твої дії, добра слава
Між людьми вітає;
Щасливий ти, що повсюди
Тебе й діти знають,
Твоє ім'я, як святого,
Люди поважають.

П. Сич.

П С А Л Ь М А.

О, Батьку Тарасе! Пророче наш любий!
Невже Ти не чуєш цих псалъм-молитов?
Знов волю стоптали людці-самолюби . . .
За що ж пролилась безневинная кров? . . .

Здійснилось пророцтво — в ночі у пожежах,
Окравши, вдовицю, збудили вони . . .
Лютують зухвало в прабатьківських межах,—
Куряться, вихрюють шляхи далени.

О, Батьку наш любий, Ти ближче до Бога, —
Всели ж бо нам душу і думку одну —
Хай зникне жахливість, незгода, тривога —
Так прагнемо сурму почуть голосну.

Нечеснії змовкнуть тоді просторіки.
Збурхнеться стихія, здійснить заповіт
Наш столтаний нарід, Твій нарід великий,
Як вільний до вільних гукне свій привіт!

Л. Р.

В КРІПОСТИ.

Чи то дух, чи то тінь,
Тінь безмовна, тупа?
Ні, то сторож — салдат
За поетом ступа.
 Чи на муштру піде,
 Чи він дума, чи спить,
 Кожний рух, кожний крок
 „Дядько” пильно слідить.

Верне з муштри, спічне,
Скине одяг Тарас,
Він кишені на верх
Вивертає сейчас.

 Пильно все обзира,
 З шапки до підошов,
 Як би міг — до душі
 З чобітьми б увійшов.

І до мізку б зирнув,
До гадок бунтаря,
Чи не творить він там
Проти волі царя?

 Чи незримим пером
 Він не пише в думках:
 „Шлях до волі веде
 По тиранів кістках!

До весни крізь зиму,
Через терня до рож...”
Ах чому ж то в думках
Нам читати не мож?

 Залюднили б Сибір,
 Начинили б тюрми,
 Навіть гончих собак
 Годували б людьми.

І було б більш тюрем
Ніж церков і скитів.

І густійш шибениць
Ніж могильних хрестів.

Чорна ніч у тюрмі,
Все заснуло, хропить,
Лиш поет і салдат
Не заснуть ні на мить.

Богдан Лепкий.

З Е М Л Я К А М,
що раз на рік збираються на Шевченкові
роковини співати гимн.

Ще не вмерла Україна,
Але може вмерти:
Ви сами її, ледачі,
Ведете до смерти!
Не хваліться, що живе ще
Наша воля й слава:
Зрада їх давно стоїтала,
Продала, лукава.
Ваші предки торгували
Людськими правами,
Їх продавши, породили
Вас на світ рабами.
Не пишайте ж у співах
Ви козацьким родом:
Ви раби, хоча й пани ви
Над своїм народом.
Україна вам не мати,
Є вам інша пані,
Зрадних прадідів нікчемних
Правнуки погані!
Тільки той достойний щастя,
Хто боровсь за його.

Ви ж давно покірні слуги
Ледарства гидкого.
Ви ж давно не люди — трупи
Без життя і сили,
Ваше місце — кладовище,
Яма та могили.
Як живі покинуть мертвих,
Щоб з живими стати,
„Ще не вмерла Україна”
Будемо співати.
Як живі покинуть мертвих,
Прийде та година,
Що ділами, не словами
Оживе Вкраїна.

Борис Грінченко.

МОГИЛА ПРОРОКА.

Понад Дніпром широким, дужим
Стоїть гора висока,
На тій горі лежить могила
Великого Пророка.
Дрожав престол тюрми народів,
Тряслись московські стіни:
Царі боялися могили
Пророка України.
Народ ходив, горнувсь на скаргу
Що-року до могили,
Царі гармати наставляли —
Та не зломали сили.
Народ бродив колючим терням
У крові по коліна,
Пророк збудивсь, промовив зтиха:
„Повстане Україна!” . . .

Гренджа-Донський.

ДО ТАРАСА.

Яких бо пісень тобі ненька співала,
Ту панську пшеницю жнучи,
Свою тугу-журбу в твою душу вклала
Не спавши від дум уночі?

Дочасно прибита, мов квітка у бурю,
Погасла, лишила діток,
І дужче захмаривсь далі похмури,
Не трів тебе рідний куток.

То пас ти, сирітка, у полі ягнята
То воду посив у дяка,
То в шиного пана в примхливих палатах
Ному застунав „козачка“.

Зростав ти у праці, неволі і поті,
І спрагнений правди, горів, —
І бачив людей на невізній роботі, —
І збуджувавсь праведний гнів.

Прокинувсь твій геній від сліз, від зневаги —
На тее життя не скупе!
Ти кликав до чину, любови й відваги,
Не вірив у щастя сліпе.

„Устаньте“ — гукав ти, „кайдани порвіте“,
„Сторіки“ у море спустіть! . . .
Здрігнулись тирани: чи-ж можна стерпіти
Як вільнее слово гремить?

Ти тяжко спокутував слово пророче:
Тиран нещадимо скарав . . .
Але не пошкли видючій очі,
Про волю ти нам вінував.

Знесилений, довго не міг ти горіти,
Зломався, зболілий, утас . . .
Та світить у пільмі і буде світити
Імя невміруще — Т а р а с !

(?).

У ВЕЛИКУ РІЧНИЦЮ.

Є в році день один — його святкуєм ми,
Зібравшись в братерські кола,
Щоб промінь ще додять у лютий час пільми
Поетові до ореола.
І скрізь, де ще живуть України сини,
Незрадній народу діти,
Те свято справити зіходяться вони,
Щоб разом плакати й радіти.
І смуток свій несуть за скривджених людей,
І віру в кращий час приносять,
І з стогоном тяжким з намучених грудей
У Бога правих правди просять.
І пісня голосна, як наш народ смутна,
Гуде в мільодії чудовній :
У тонах жалібних розказує вона
Про наші болі невимовні.
А там промова знов у пишній похвалі
Тараса гучно прославляє;
І чується тоді, що знов він на землі
І тихим словом промовляє:
„Мені однаково, що бучно так мені
Ви спомин правите що року;
Мені однаково, що в честь мою пісні
Складаєте в хвалу високу;
Однаковісінько було б мені й тоді,
Як би були мене й забули. —
Але я радий тим, що й у такій біді
Ви ще душею не посули.“

Я радий тим, що в вас любов пережила
Часи страшної безнадії;
Нехай же буде й вам за те моя хвала,
Що в вас живі чуття святії.
О, бережіть її, ту чистую любов
До обзведеного люду!
Я задля його жив і кайдани знайшов,
Його й на небі не забуду.
Любіть же ви його, працюйте, бороніть
Від темряви, що душу вяже.
Довічная любов — то мій вам заповіт,
І та любов вам шлях покаже!”

В. Самійленко.

ШЕВЧЕНКОВА ВЕРБА.

Коли на чорний шлях ступав,
Ішов на прогнання в неволю.
Галузку вербову підняв,
Обчімхав і забрав з собою.

Була відірвана, як він,
Від пня і від землі святої,
Засуджена на лютий скін
Серед пустині степової.

Поніс її і посадив
За фортом, в полі, на пустини,
Здалека воду приносив
І пильно підливав що днини.

Принялася і на весну
Зелене листя розпустила.
Ох, як же, як була йому
Та деревина люба й мила!

Було з казарми прибіжить,
В зеленій тіни відпочати.

Положиться, верба шумить
І шепче щось над ним як мати.

Мов жалується, що весна,
Сади цвітуть на Україні,
Вона ж сумує тут одна
Посеред дикої пустині.

Летить степом листочків шум,
Немов далека пісня жалю,
Ні твоїх слів, ні твоїх дум
Нам не забути, рідний краю!

Богдан Лепкий.

НА РОКОВИНИ СМЕРТИ Т. ШЕВЧЕНКА.

Спи, Батьку Тарасе, знесилений в край
Катами і горем людської недолі!
Душею ж своєю між нами вітай
І шлях нам показуй до волі!

Багато ти, Батьку, страждав і болів
За волю народу, за рідну Вкраїну
І словом вогненным і чином своїм
Боровся за них до загину.

Померши, покинув ти нас, як в ріллі
Насіння, що з весною вирости має,
І виростем ми на нашій землі,
Бо дух Твій нас всіх підкріплює!

Твій дух в заповіті Твоєму живе
І сіє надію між нами,
Що горе народне вже швидко мине,
Що будемо швидко панами.

А. Горленко.

ВІНОК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКУ

в день 26 лютого.

I.

Ще один сьогодні рік минув,
Кобзарю любий наш, від того часу,
Як голос твоїй замовк для України,
Замовкла навіть пісня голосна.
Ще раз нам світить день сумного свята,
Той день, що нам нагадує ще більш
Того, хто нас покинув...

Та не тільки
В цей день ми згадуєм тебе, Кобзарю,
Тебе, наш батьку, віщий наш пророче!
Чи зможе той, у кого є хоч трохи
Любови в серці до свого народу,
Хоч день один про тебе не згадати!
Народу син, та син його найкращий,
Ти був його борцем за людську долю.
В часи неволі, злиднів і темноти
Твоїй дух світив йому промінням сонця.
Як він терпів, корився мовчки долі, —
Твоїй горі був його болючим криком.
Як він забутий був у цілїм світі, —
Ти розповів його колишню славу.
І в час, як ним мов крамом торгували,
Ти показав його високу душу.
Ти в серці ніс тягар його великий,
Святїй тягар народньої скорботи,
І переливши в слово голосне,
У образах живих живеє горе
Усім очам незрячим показав.
І поки жити ме народ твоїй рідний,
Твоя душа не вмере в його душі.
Твоїй рідний край не раз оплаче гірко
Того, хто так його оплакав долю.
Ні, не забудемо тебе, Кобзарю,
До віку.

II.

Будем, будем пам'ятати
 Нашу втрату, нашу згубу:
 Не прибудеш ти співати
 Пісню смутку, пісню коху.

Не розкажеш нам про славу
 Та про давній події,
 Щоб ізнову в душу мляву
 Влити втіхи та надії.

За хвилиною хвилиною,
 Рік за роком проминає,
 І сумує все Україна,
 Що тебе між нас немає.

III.

„Тебе нема!” вже довгий час
 Ми кажемо з журбою,
 А хтож зуміє з проміж нас
 Співати за тобою?

Багато нас тепер, співців,
 Та в нашій хорі чути
 Гучніше інших голосів
 Твій голос незабутий.

Багато ми склали слів,
 Чимало в їх і змісту,
 Та тільки в нас, твоїх синів,
 Твого немає хисту.

І ми, так саме як і ти,
 Кохаєм Україну,
 Готові їй допомогти
 Її служити до загибелі.

Ні, в нас, хоч любимо її,
 Немає в серці сили,
 Бо ми з душі скарби свої
 Потрахи розгубили.

IV.

В твоїх піснях високий творчий геній
Дивує нас.
Як сталося те, що в боротьбі щоденній
Він не погас?
Що не могли йому підбити крила
Неволя й гніт?
А доля їх на тебе наложила
З дитячих літ.
Твоє життя, коли його згадати,
Наводить сум,
Та не могло від тебе відібрати
Високих дум,
І в час, як ти в неволі нудив світом
На чужині,
В твоїй душі все квітло пишним цвітом
Твої пісні.

V.

В піснях, що ти покинув нам,
Ти образ дав душі святої:
Вона була величній храм
Любови до семі людської.

Гарячим серцем ти кохав
Усіх, забувши власні рани,
І в слові тільки тих карав,
Хто на людей кує кайдани.

Самотна над Дніпром стоїть
Тепер могила над тобою,
Але над нами тут горить
Твій дух зорею провідною!

Володимир Самійленко.

ПРИВІТ ВЕЛИКОМУ.

На могилі Т. Шевченка.

Як любо тіні і проміння
Несуть Великому дари
І юне вдячне покоління
Здіймає очі до гори,
Здіймає радо, молитовно
І в мріях світло-золотих
В серцях знаходить безумовно
Забутий рай, — святе святих.
То вплив Творця на душу й тіло,
До світла сила будить рух.
Привіт тобі, Свята Могило,
Привіт тобі, Великий Дух!
Прийми від нас дари сердешні,
Як слави вічної залог;
Твої шляхи тепер безмежні
Горять вогнями перемог.

Гр. Чупринка.

ШЕВЧЕНКОВА МОГИЛА.

Тихо лється Дніпр широкий
І кáміння обмиває,
Беріг голий та високий
Безустанно підриває.
Над водою, стороною,
Широченне поле мріє,
Там могила сиротою
Мов би стогне, мов би мліє . . .
А в могилі в домовині
Спочива по Божій волі
Той, що любій Україні
Щиро прагнув щастя-долі.

Спи ж, Кобзарю, у могилі;
В ній твоя щаслива доля:
На Україні рідній, милій
Ти пануєш серед поля.

Слава прах твій покриває,
Світ її геть-геть розлився;
Всяк про тебе добре знає,
Як ти жив і як трудився.

В. Річицький.

ДУХ В КАНЕВІ.

О, Україно, мій рідний краю!
Гей, як тріпочеться серце моє,
Як кров у жилах хвилюється, бе,
Як твою славу давню згадаю!
О, Україно, сирітко з роду!
Як судорожно щось горло давить,
Як щось кєрваво у серці болить,
Коли згадаю горе народу . . .
Але як любо серце спочине,
Як легка гадка між зорі впірне,
Понад степами вогнем спалахне
І на могилу у Канів долине! . . .
А із могили Дух вилітає,
Райдужним блеском веться у світ,
Сипле садками вишневий цвіт,
Всю Україну пєстить-обіймає.
А Україна не спить без угівку
І мов розбурхана філя Дніпра
Жде, коли прийде на неї пора
Волі вінцем вкрасити головку.

Роман Завадович.

УКРАЇНСЬКА МОВА.

(Пам'яті Т. Шевченка).

Діамант дорогий на дорозі лежав, —
Тим великим шляхом люд усякий минав
І ніхто не пізнав діаманта того,
Йшло багато людей і топтали його,
Але раз тим шляхом хтось чудовий ішов
І в пилу на шляху діамант він найшов.
Камінець дорогий він одразу пізнав
І до дому приніс і гарненько, як знав,
Обробив, обточив дивний той камінець
І уставив його у коштовний вінець.
Сталось диво тоді: камінець засіяв
І промінням ясним всіх людей здивував,
І палючим вогнем кольористо блищить,
І проміння його усім очи сліпить.

Так в пилу на шляху наша мова була,
І мислива рука її з пилу взяла.
Полюбила її, обробила її,
Положила на ню усі сили свої,
І в народний вінець, як в оправу ввела,
І як зорю ясну вище хмар піднесла.
І на слість ворогам засіяла вона,
Як алмаз дорогий, як та зоря ясна.
І сіятиме вік, поки сонце стоїть,
І лихим ворогам буде очи сліпить.
Хай же ті вороги поніміють скоріш,
Наша-ж мова сія що години ясніш!
Хай коштовним добром вона буде у нас;
Щоб і сам здивувавсь у могилі Тарас,
Щоб поглянувши сам на створіння своє,
Він побожно сказав: „Звідкіля нам сіє!

Володимир Самійленко.

СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТИ ГЕНІЯ.

I.

Ой чого ти почорніло,
Зелене поле?...

Т. Шевченко.

Безшумних спогадів жахливі чорні тіні,
Невиплуканих сліз розпачливий мотив,
Як звір зацькований, понурий сум в долині,
Як зачарований, у сні всесильний гнів...

Ганебний, довгий сон. Минувшини трутизна
Лукавим ворогом лягла серед руїн:
То марила вночі одурена вітчизна
У спогадах минулого знайти спочин.

Та ятрились, вогнем пекли криваві рани,
І дужим закликком будили вже не раз
Той сон і забуття мовчазної нірвани
Удари молота нестриманих образ:

Під сірим попільом вогні ще не згоріли,
Неприспаний болів занадто іще біль...
О, де-ж він, де натхнений той Єзекііль,
Що словом запальним у грудях збудить сили?...

І він прийшов. Прорвалось слово у пустині,
У тіло кости одяглись, в німих устах
Вогнем збудилася хвала новій святині,
Що сяєвом новим ясніла в небесах.

II.

Заревуть дзвіниці
В Україні,
Завне голодний
Звір в пустині.

Т. Шевченко.

Сонце сходить в хмарах чорних.
Крячуть круки. Виють пси.
Зграї марищ, снів потворних

Гинуть в чарах непоборних,
Гинуть ночі голоси.

У проміннях злототканих
Доля-мрія занялась,
В співах волі довгожданих,
В хвилях щастя пожаданих
Степом-лугом розляглась.

Хай ще крячуть чорні круки,
Хай лихі ще виють пси
І сичать в тернах гадюки —
Не спускай в неси́лі руки,
Палу серця не гаси!

В почуваннях щастя-долі
Без вагань, без каяття
Встануть з нами духом кволі,
Встануть з нами до життя, —
Сонце сходить — сонце волі!...

С. Черкасенко.

М О Л И Т В И.

I.

Царям, всесвітнім шинкарям —
І дукачі, і таляри,
І пута кутії пошли!

Робочим головам, рукам,
На цій окраденій землі
Свою Ти силу низпошли!

Мені ж, мій Бже, на землі
Подай любов, сердешний рай
І більш нічого не давай!

II.

Царів, кровавих шинкарів.
У пута кутії окуй,
В склепу глибокім замуруй!
Трудящим людям, всеблагий.
На їх окраденій землі
Свою Ти силу низпошли!
А чистих серцем — коло їх
Постав Ти ангели свої,
Щоб чистоту їх соблюли!
Мені ж, о, Господи, подай
Любити правду на землі
І друга широго пошли!

III.

Злочинаючих спина,
У пута кутії не куй,
В склепи глибокі не муруй!
А доброзичливим рукам
І покажи і поможи,
Святу силу низпошли!
А чистих серцем? — Коло їх
Постав Ти ангели свої
І чистоту їх соблюди!
А всім нам вкупі на землі
Єдиномисліє подай,
І братолюбіє пошли!

IV.

Тим неситим очам,
Земним богам, царям —
І плуги й кораблі,
І всі добра землі,
І хвалебні псалми —
Тим дрібненьким богам!

Роботящим рукам,
Роботящим умам —
Перелогі орать,
Думать, сіять, не ждять,
І посіяне жать —
Роботящим рукам.

Добросерним, малим,
Тихолюбцям святим,
Творче неба й землі,
Долгоденствіє їм
На цім світі, — на тім
Рай небесний пошли!

Все на світі — не нам,
Все богам тим, царям:
І плуги й кораблі,
І всі добра землі,
Моя любо, а нам —
Нам любов між людьми!

Т. Шевченко.

ШЕВЧЕНКОВІ.

Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в вогні
Її окраденую збудять...

— — — — —
І мене в семі великій
В семі вольній, новій,
Не забудьте помянути
Не злим, тихим словом.

„Кобзарь”.

Давно
Бемося ми...
Та гостре бажання одно,

Як порив з темної тюрми
 До сонця й зір,
 Палає в грудях:
 Співають про мир
 У людях
 На всій землі,
 Так щедро скривавленій сльозами
 Так рясно втиканій хрестами
 В кровавій млі...
 І на Україні
 В семі одній,
 Веселій і новій,
 Згадать Тебе хоч нині
 Уперше словом вільним, —
 Не могильним,
 А дужим і живим,
 Ридать захватом неземним,
 І гірко Бога не клясти,
 Як Ти,
 А за велику щастя мить,
 Його й Тебе благословить!...
 Але... не час...
 Що бою кличуть нас...

**

Її, окрадену, збудили
 В вогні, —
 І розпинають,
 Цькують, катують що є сили...
 Розбіглись діти в метушні
 І десь блукають...

Широкий степ, поля, облоги,
 Лани —
 В скаженій люті
 Заляляли кровю перемоги
 Вже не царі, вже не пани, —
 Раби розкуті!

Тепер під прапором свободи
Ї
Взяли на муки:
Світам співали пісню згоди
І в крові праведній свої
Мочили руки.
Ї, окрадену, збудили
В вогні...
Але в пожарах
Розкрились давнії могили,
Збудився велит до борні,
Як грім у хмарах!
Ще бій один, ще бій останній, —
Народ
Єдиним рухом
Розібе полчища погані
Й тебе згадає без скорбст.
Великий духом!...

**

Поет... кобзарь...
Хоч долі окрбної тягар
Тяжив над нами,
Та упивались до нестями
Твоїми дужими піснями
І серце ними гартували...
І ось — ми встали!
Пророк... вістун...
Вогневих слів твоїх перун
Розбив
Полону давнього кормигу,
Як сонце, розтопив
Зневірря кригу
Незгасним полум'ям надії...
О, слово дивне Єремії!
Месія...
Довічна Правда України...
Народу дух, його стихія...

Великий і єдиний...
І хто не схилить голови
До ніг Твоїх побожно,
Не скаже щиро і неложно:
„Навчи!... благослови!...”

С. Черкасенко.

ТРИ ДУШІ.

(З поеми „Великий Льох”).

Як сніг, три пташечки летіли
Через Суботове і сіли
На похиленому хресті
На старій церкві.

— „Бог простить:
Ми пташки-душі, а не люди!
А відсіля видніше буде,
Як розкопуватимуть льох.
Коли б вже швидче розкопали!
Тоді б у рай нас повпускали;
Бо так сказав Петрові Бог:
„Тоді їх в рай ми повпускаєм,
Як все москаль позабірає,
Як розкопа Великий Льох”.

ПЕРША ДУША:

Як була я людиною,
То Прісею звалась;
Я отутечки й родилась,
Тут і виростала;
Отут, було, на цвинтарі
Я з дітьми гуляю,
З тим Юрусем гетьманенком
У піжмурки граюсь;
А гетьманша, було, вийде
Та й кликне в будинок,

Он — де клуня: отам мені
І фіг і родзинок,
Всього мені понадає
І на руках носить.
До гетьмана ж як приїдуть
Із Чигрина гості,
То це й шлють, було, за мною,
Одягнуть, обують,
І гетьман бере на руки,
Носить і цілує.
Отак-то я в Суботові
Росла—виростала,
Як квіточка, і всі мене
Любили й кохали,
І нікому я нічого,
Ні-же злого слова,
Не сказала. Уродлива
Та й ще чорноброва!
Всі на мене залицялись,
І сватати стали;
А у мене, як на тее ж,
І рушники ткались.
От-от була б подавала,
Та лихо зустріло.

Кранці: рано, в Пилипівку,
Якраз у неділю,
Побігла я за водою,
(Вже й криниця тая
Засунулась і висохла,
А я все літаю!)
Дивлюсь: гетьман з старшиною . . .
Я води набрала,
Та вповні шлях перейшла їм;
А того й не знала,
Що він їхав в Переяслав
Москві присягати.
І вже ледве я не-ледве

Донесла до хати
Оту воду.

Чом я з нею
Відер не побила? . . .
Батька, матір, себе, брата,
Собак отруїла
Тою клятою водою!
От за що караюсь,
От за що мене, сестрички,
І в рай не пускають!

ДРУГА ДУША:

А мене, мої сестрички,
За те не пустили,
Що цареві московському
Коня напоїла
В Батурині, як він їхав
В Москву із Полтави.
Я була ще недоліток,
Як Батурин славний
Москва в ночі запалила.
Чечеля убила,
І старого і малого
В Сеймі потопила.
Я між трупами валялась
У самих палатах
Мазепиних. Коло мене
І сестра і мати
Зарізані, обнявшися.
Зо мною лежали.
І насили то, насили
Мене одірвали
Од матері неживої.
Що вже я просила
Московського копитана.
Щоб і мене вбили!
Ні, не вбили, а пустили

Москалям на грище:
Насилу я сховалася
На тім пожарищі!
Одна тільки і осталась
В Батурині хата,
І в тій хаті поставили
Царя ночувати,
Як вертався зпід Полтави.
Я ішла з водою
Повз хатину, а він мені
Махає рукою:
Звелів коня напоїти.
А я й напоїла;
Я не знала, що я тяжко,
Тяжко согрішила.
Ледве я дійшла до хати,
На порозі впала...
Цар поїхав в Московщину,
Мене поховала
Та бабуся, що осталась
На тій пожарині,
Та, що й мене привітала
В безверхій хатині.
А на завтра й вона вмерла
І зотліла в хаті,
Бо нікому в Батурині
Було поховати.
Уже й хату розкидали,
І сволок з словами
На вугілля попалили, —
А я над ярами
І степами козацькими
І досі літаю;
А за що мене карають,
Я й сама не знаю!
Мабуть, за те, що всякому
Служила, годила,

Що цареві московському
Коня напоїла.

ТРЕТЯ ДУША:

А я в Каневі родилась;
Ще й не говорила,
Мене мати, ще сповиту,
На руках носила,
Як їхала Катерина
В Канів по Дніпрові,
А я з матіррю сиділа
На горі, в діброві.
Я плакала; я не знаю,
Чи їсти хотілось,
Чи, може, що в маленької
На той час боліло?
Мене мати забавляла,
На Дніпр поглядала,
І галеру золотую
Мені показала,
Мов будинок; а в галері
Князі і всі сили,
Воеводи, а між ними
Цариця сиділа.
Я глянула, усміхнулась —
Та й духу не стало!
Йї мати вмерла! В одній ямі
Обох поховали.
От за що, мої сестриці,
Я тепер караюсь,
За що мене на митарства
Йї досі не пускають!
Чи я знала, ще сповита,
Що тая цариця —
Лютий ворог України,
Голодна вовчиця?
Смеркається. Полетімо

Ночувати в Чуту*):
Як що буде робитися,
Відтіль буде чути!

Схопилися білесенькі
І в ліс полетіли,
І на гілоньці на дубі
Ночувати сіли.

Тарас Шевченко.

*) Чута — ліс коло Старої Січі (на Хортиці). Видно, душі так собі й думають, що ще не прийшов кінець їх мукам.

II. НА РОКОВИНИ ІВАНА ФРАНКА І ДР.

КОРОТЕНЬКИЙ ЖИТТЄПИС ІВАНА ФРАНКА.

Іван Франко уродився 15 серпня, 1856 року в селі Нагуєвичях, дрогобицького повіту, в селянській сім'ї (батько був ковалем). До початкової школи ходив зразу в Ясениці Сільній, а пізніше в Дрогобичі. Там скінчив гімназію. Вже як гімназійний ученик звертав на себе увагу великими здібностями і не меншою пильністю.

1875 року поступив на університет у Львові. Там зразу попав у москвофільські круги, але під впливом листів Драгоманова став щирим українським народовцем і почав писати гарною народньою мовою. За зносини з Драгомановим арештовано Франка і по 8 місяцях слідчої вязниці засуджено на 6 тижнів арешту. За якийсь час його знов арештують і держать три місяці в тюрмі. По виході з тюрми тяжко бідував і мало не вмер з голоду. Залякане громадянство цуралося його. Та це не вбило його морально.

Він разом з Михайлом Павликом редагує часописи, видає „Дрібну бібліотеку”, пише оригінальні вірші, оповідання, повісти, наукові праці. Для заробітку працює також у польських видавництвах, але через працю про „Валенродизм” попадає в конфлікт з поляками, як через передмову до перекладу своїх „Галицьких образків” попав у конфлікт із своїми земляками.

Серед злиденного життя скінчив університет,

оженився на Великій Україні, здав докторат у Відні і готовився на катедру української мови й літератури на львівському університеті. Та хоч вступна лекція на тему „Наймичка” Тараса Шевченка, випала блискучо, тодішній намісник Галичини граф Бадені не допустив Франка до катедри з мотивів політичних.

Він працював даліше, як редактор „Літературно-Наукового Вістника” і співробітник Товариства імени Шевченка та здобув собі своїми літературно-науковими працями і громадянсько-політичною діяльністю славу і вдяку цілого народу. Багато його творів переложено на всілякі чужі мови і всілякі наукові і культурні інституції пошанували Франка своїми почесними титулами.

Року 1899 відсвятковано 25-літній ювілей його праці, а 1909 ювілей 35-літньої культурної діяльності, при чому пошановано його збірником літературно-науковим і збірним почесним даром.

Франко жив у Львові у своїй власній хаті і, хоч став занепадати на здоровлю, енергії творчої не тратив. Аж велика війна, російський наїзд на Галичину прискерили його смерть. Умер 28 травня 1916 року у Львові. Там його й похоронено при великому здвизі народу.

Іван Франко це не тільки найбільший поет Галицької України, але найбільш всесторонній письменник-учений, яким може повеличатись наш народ. Працював на всіляких нивах людського знання, писав прозою, віршом, — повісти, оповідання, драми, перекладав з чужих мов на нашу і з нашої на чужі мови, був критиком, істориком, соціологом, філософом, політиком. Творів його не перелічити: „Спис творів І. Франка за перше 25-ліття його літературної

діяльності 1874—1898”, зладжений М. Павликом — це чимала книжка.

Значіння його для культурного розвитку українського народу виїмкове. Він познайомив нас із новими здобутками культурного життя західної Європи та спричинив сильний ідейний підйом серед нашого громадянства.

Зокрема велике його значіння для української літератури. Порушив багато нових питань, впровадив нові форми і нові літературні прийоми, ставив нові завдання перед молодим літературним поколінням.

„Зівяле листя” являється зразком модерної української лірики на давніх народніх мотивах. „Панські жарти”, це найвидатніша з наших новіших епічних поем, „Вишенський” розкриває перед нами душу трагічного борця-аскета за наше самостійне життя, „Мойсей”, твір всесвітнього значіння, в яким змальована боротьба велетня-одиноці з колективом оточення, котре не годно його зрозуміти.

„Лис Микита”, віршована байка великих розмірів, написана легко і з темпераментом, вінчає нашу досить багату байкову літературу і належить до найбільше розповсюджених книжок серед нашого народу. Так само улюбленою є повість „Захар Беркут” з часів нападів татарських на галицьку землю.

З драм великий успіх мало „Украдене щастя”, з комедій „Учитель”.

Серед оповідань є такі архитвори, як „На дні”, „До світла”, „Малий Мирон”, бориславські оповідання і багато других.

Перевід „Фавста” був на свій час теж працею виїмковою. Та не тільки шириною свого горизонту і великим простором літературної діяльності являється Іван Франко письменни-

ком, з котрим хіба тільки П. Куліш може рівнятися, — він і силою чуття і розмахом думки піднявся вище других. В ліриці він доходить іноді до верхів людської спроможности, як ось у прольогу до „Мойсея”, в „Зівялому листю” та в деяких творах на біблійні і старі теми.

Про І. Франка, як ученого, тут не місце казати, згадати тільки треба, що й українську науку він поширив і збагатив не одним дуже цінним твором, як прим. про апокрифи, або про давні наші повісти та про Вишенського.

Його твори були друковані по різних українських часописах, альманахах і видавництвах, являлися численними окремими книжками, були перекладені на всякі чужі мови та написано про них чимало розвідок, рецензій і студій.

Збірного видання його творів ще нема.

Ф Р А Н К О В І.

(На еміграції).

І досі в скелю бем...

А чи розтрошим міць її гранітну,
Чи виллемось коли у масу монолітну,
Герої знуджених поем,
Кваліфіковані раби,
Щоб в захваті святої боротьби,
Захоплені її предивним чаром,
Підняти молот в раз останній —
В час неранній
І — скелю повалить одним ударом?...

Тук-цюк... тук цюк...

Клюєм, як автомати, —
Ні захвату, ні творчих мук...
Чужої думки препарати,
Льокаї підступних велінь,
Не йдем,
„В одну громаду скуті”,
І не живем,
Самі собою вже забуті, —
Ворушимось, як тінь,
Понурі, невеселі,
Без віри і чуття,
А нами прокляте життя
Кривавим реготом регочеться із скелі!...

С. Черкасенко.

ПАМ'ЯТИ ІВАНА ФРАНКА.

В яку скалу ти джаганом не вдар,
Скрізь відгукнесь тобі наш Каменяр.
Куди не глянь, кудюю не піди,
Побачиш скрізь його тверді сліди.
Тут над Зівялим листям він думав,
Там з Беркутом Карпат обороняв,
А там з Вишенським із Афонських гір
Тужливий погляд слав до рідних зір.
Тужливий погляд знад голубих вод
У чорну прірву, де страждав народ.
То знов, гляди, — з левад, з лугів, з лісів
На львиний суд скликає всіх звірів,
Бо Лис Микита, звісний герлоріз
Вже за багато виляв крові й сліз.
І навіть льва він підіймав на сміх,
Пора йому спокутувати гріх.
„На суд його, на суд!” — гукає лев,
Аж зі страху листки падуть з дерев.
І мов потік пливе звіринний люд,
Щоб над Микитою зробити суд.
Та ще в лісах триває суд оцей,
Як від пустині йде пророк Мойсей.
В очах вогонь, а в серці біль і жах, —
Хто поведе народ на волі шлях?
Хто діло, ним почате, довершить? ...
В пустині тихо, лиш змія сичить.
В пустині тихо, чути глас: „Умреш!
Куди ішов, туди не увійдеш!” ...
Іде Мойсей, скрижалі у руці,
А діти мечуть в нього камінці,
І насміхаються, що він старий,
Колись сильний, а нині не грізний.

Колись їх вожд і провідник, — тепер
Чужий для серць і ворог для шатер.

Чому не скаже „так”, а все лиш „ні і ні”,
Чому скитається в пустині, в чужині?

Вже сорок літ веде їх і веде,
Мабуть не знає сам куди і де іде...

Мовчить Мойсей і в хмарах Бог мовчить,
Між камінюками змія сичить.

Богдан Лепкий.

У ... *) РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА.

Вже ... *) літ, як згасли його очі,
І як на віки вмовкли струни ліри —
Та не мовчать слова його пророчі,
Любови повні, повні сили, віри.

І нині з книг його, немов з криниці,
Бере вже мудрість нове покоління
І вчиться волю мати, як із криці,
І не ломитись в горю і терпіннях.

Із хлѡпської убогої хатини
Він працею і трудом невсипущим
Сам запровадив себе на вершини
І став великим, славним, невмірущим.

Життя його — то книга з книг найкращих,
Яка нас вчить великої чесноти:

Трудись! Працюй! Життя не для ледащих!
Цей світ належить до людей роботи!

В цей день сумний: двадцять восьмого травня —
Всіх заболить нас серце наче рана —
В ці роковини Україна славна
Спімне добрим словом Франка Івана.

Ол. Бабій.

*) Сказати, скільки літ пройшло від смерти Франка.

ПАМ'ЯТНИК ФРАНКОВІ.

І мов гігант підніс то Він
Сталевими руками молот
І грянув удар наче грім
В тверду скалу — в її уперте чоло.

Був зойк скали, мов сатани,
Гули і вили дикі скелі
І мов зпід тисячі гґрнил
Скакали іскри, як скажені.

Корonoю вкрив піт чоло,
Та в серці лютував лиш голод,
В душі лиш пристрасно росло
Бажання, що стало молот:

Розбити камінь в порохи,
В чорнозем повернути скелі,
Пробити, вирівнять шляхи,
Що підуть ними нащадки веселі...

І бив поет, життя все бив,
А як вже неміч йшла у руки,
То кликав нас до боротьби,
То кликав з силою розпуки:

Зберіться юнаки в ряди
І молоти беріть у тверді жмені,
Бо перед вами ще граніт твердий,
Бо перед вами ще рабства твердині.

І поклик в душах розгорівсь
У захват, віру діл пожежу:
До решти скал прийшли Каменярі
У ясне завтра шлях мережать.

Буй-Гур.

В РОКОВИНИ ІВАНА ФРАНКА.

В травневий день, в сільську неділю,
Обходимо велике свято!
Дівчатонька, подайте квіття,
Барвінків дайте нам багато!
Ми зеленню приберемо кімнату,
Любистками, чар-зіллям
Вквітчаємо Його портрет
І заспіваємо пісень!

— — — — —
В цей день, у соняшну неділю
Йому, найкращому з синів
Галицької Землі,
Віддати треба честь, поклін!

— — — — —
Ми, сестри, знаємо, хто він!
Чим був для нас Іван Франко!
Минуть і роки і століття —
Про Нього пам'ять не загине
В цілій великій Україні!
Він нам Віщун-Поет!
Він незабутний Каменярь!
Його ні холод не спиняв, ні жар
Лупати скалу темноти...
Для всіх бажав Він свободи
І світла правди і краси.
Він оцінив жіночу долю...
Він оцінив перлини-сльози
Жінок — в тяжкій бувальщині,
В кріпацтві... в злиднях лихоліття...
Тож в рокову, велику днину
Ми Духові Його віддаймо честь-поклін!
Подайте, сестри, квіття,
Віток зелених барвінкових,
Знак пам'яті любови...
І рушників... і лент і лент!

Хто ж, як не Він, лишив нам фундамент
Під волі храм? Хто ж, як не Він,
Лишив нам Завітні Думки:

— „Єднаймося в товариство чесне...
Бо не пора вносити нам роздор!”
Єднаймося і ми, жінки,
Ставаймо під один прапор!

Йому ж, Борцеві за свободу,
Від нас, жінок, довічна честь!

Хвала!!!

У. Кравченко.

ІВАН ФРАНКО.

Сорок літ, як Мойсей по пустині,
Він провадив нарід за собою,
В небо рвалися думи вірлині,
А життя в низ тягло, бо в долині
Бій завзятий кипів з темнотою.

Як мечем, воював він словами:
То пророчив, то вчив, як учитель,
То як батько помежи синами,
Пробував і творив поміж нами —
Правди й волі досмертний служитель.

Він не гнувся під праці вагою,
І ніколи її не цурався,
Як лицар серед лютого бою
На бій-полю поляг головою,
Але духом в безсмертя піднявся.

Богдан Лепкий.

МОЙСЕИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Сорок літ проблукавши, Франко
В невольничій пустини,
Наблизився з народом своїм
До межі України.

Сорок літ говорив нам Пророк
Так велично та гарно,
Про обіцяну цю Вітчину,
Та не пусто й не марно...

Ідеали, пророчі слова
І пісні про свободу,
Всі вони наскрізь перейшли
У кров і душу народу.

Із падолів мрачних і лячних
Він хотів нас підвести
Там, де сам стояв: до світлих висот...
До свободи, до чести!

Сорок літ Він трудився, навчав,
Весь віддався тій мрії,
Щоб з рабів наймитів став народ
Повний віри й надії.

Як душа наших душ,
Піднімався многі рази
До найвищих піднебних висот
Вітхнення й екстази.

Чудотворний, ясний вогонь
Не горів на Хориві,
Лиш у серці любячим Франка
У натхненім пориві.

Як Мойсей із неволі завів
Свій нарід в Палестину,
Так Франко промостив нам шлях
У вільну Україну!

Після „Мойсея” перелицював О.

ІВАНОВІ ФРАНКОВІ.

Була яр-веснонька гожа,
Гай-поля вмаїлись цвітом,
Як на смертне ляг Він ложе
І прощався з сонцем, світом.
Та не так зі сонцем ясним,
Як з українським народом,
Мов з дитятем своїм власним,
Він прощавсь перед заходом...
І заплакав люд сльозами,
Молоді, старі та й діти:
— Не лишай нас з ворогами!
Що́ без Тебе мем робити?
Ти Опікун був нам рідний
І добра Учитель ревний,
Не лишай народ свій бідний
В час негожий, в день непевний!
Він промовив: „Не ридайте,
Не самих я вас лишаю,
Ось завіщання, читайте,
Я всю жизнь для вас лиш дбаю...
Прочитайте мої книги,
Там знайдете заповіти,
Як ворожої кормиги
Вражу силу подоліти.
Перша заповідь: Любіте
Свою рідну Україну.

Все для неї посвятіте:
Життя, майно і родину!
Друга: Вчіться і працюйте
Для народа без упину,
І бездільства не шануйте, —
Тим спасете Україну!
Ляг поет на вік в могилу,
Та не згинуть заповіти...
В них знайдемо зброю, силу,
Як неволю подолати.

Ю. Шкрумеляк.

ЗОЛОТИЙ ЗАСІВ.

(В роковини смерти Івана Франка).

▲ як Він вже кинув Родину,
Щоб злинути в вічність від нас,
То серце Його в цю годину
Стискалося сумом ураз.
Стискалося сумом безкраїм,
Що в хвилю бурливу, важку,
Він Рідну Країну кидає
Саму на непевнім шляху.
І з сумом тривожним Він лине
Враз духом по Ріднім Краю,
Аж бачить: Вся в квітах країна
Неначе левада в маю!
„Гей що це за пишнії квіти
Вквітчали нараз край цілий?!”
І чує відповідь: „Це діти —
В їх серцях засів золотий!
Любов Ти і труду й посвяти
Засіяв в діточих серцях
Для Рідного Краю й вона то
Бренить там так пишно в квітках!”

І митю і сум і тривогу
Геть радість прогнала з душі —
Спокійний у вічну дорогу
Полинув від нас Він тоді.

Я. Вільшенко.

ІВАН ФРАНКО.

В 40-літній ювілей його подвижницької праці.

Іван Франко — трибун народній,
Пророк-ватаг, ратай-співець
І громадянин благородний...
Як той Орфей, герой рапсодний,
Він з неба віщий посланець!

Іван Франко — мов дух стихії,
Що творить в нас і серед нас,
Що будить сили молодії,
Руйнує зло, живить надії
На Україні в лютий час!

Іван Франко — могуча сила,
Як гордий дуб, міцний граніт,
Котрого буря не зломила
І хоч верхівля опалила,
А він красує сорок літ!

Чолом тобі, життя стражденне!
Хай стисне зранена рука
Як меч перо своє натхненне!..
Хай сяє нам благословенне
Імя славетного Франка!

Микола Вороний.

В РОКОВИНИ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА.

Давно вже лев розбиту кинув скелю
І забагривши кровю шлях,
Подався в яр, в німу оселю,
Де під хрестами, скований в пустелю,
Спочив героїв прах.

Поклавсь тут на крайнім гробі,
Заснув камінним сном,
А геній забуття в тяжкій жалобі
Звернув смолоскип в низ, пристав на гробі
І вкрив його крилом.

Погасли скрізь в хатах світла,
Спинилось все життя;
Над всім знялась одна могила
І вічна ніч всі дії оповила
Габою забуття.

На гробі довго Бояном забута
Лежала народня кобза,
І лиш часом надмірна смута
Торкнулась струн; родилась скорбна нута,
Болюча мов сльоза.

Та плач пісень і довгі люду муки
І безодрадний сум
Зродив співця, на струни склавши руки,
З кобзи він вичарував звуки
Давних померших дум.

Як легіт, що проснувшись, обізветься
Спершу мов шепіт слів,
А далі все змагається, несеться
І гураганом дико розіллється —
Так зріс, змагався спів.

Немов на заклик тайних сил, до хору
Щораз новий стає Боян.
І леться пісня шумом бору,
Приборкує кроваву змору,
Забутий біль вікових ран.

І он де-де зпід стріхи нишком блисне
Несмілий каганець...
Не блискавка пожаром в пільму присне.
В мозолистій долоні збрую тисне
Приборканий холоп-борець.

Ця збруя плуг. Ростуть зі скиб загони,
Застелюють давні гроби,
Гремуть-ячать воскресні дзвони,
На лан виходять мільйони —
Ідуть на бій раби!

Петро Карманський.

ПОКЛІН МАРКІЯНОВІ.

Сумно й глухо представлявся
Наш прегарний, рідний край,
Дух народу тут блукався
І глядів — де ясний плай.
Бурі й тучі тут ревіли.
Вітер хмари наганяв,
Нарід жив немов без ціли,
Не будився — важко спав.
Аж нечайно заясніла
Зірка ясна мов жемчуг.
Україна ізраділа —
Бо повіяв інший дух.
Заяснів тут на обрію
Наш Будитель Маркіян.

Він збудив у нас надію
Та осіяв рідний лан.
Рідне слово Він засіяв,
Рідне слово золоте,
Рідним словом Він леліав
Це для нас всіх дороге.
І пірвалися окупи,
Сталось чудо, диво-див!
Бо воскресла рідна мова,
Гомін ріками поплив...
Все те діло Маркіяна,
Бо збудив Він нас зо сну —
Честь Йому і вічна шана,
Що розвіяв темну тьму.

Теодор Пеліх.

МАРКІЯН НАВЧАЄ СИНА.

Біла хата. Стіл дубовий,
На стіні святий Микола.
І віночок калиновий.
Вечір: темні спровола.

Перед образом хлопчина
Кляк і рученьки складає.
„Во імя Отця і Сина”,
Вслід за батьком повторяє.

Богородице, Достойно,
Вірую і три поклони.
Всьо поважно і достойно.
На дзвіниці дзвонять дзвони.

„Ще не всьо, моя дитино.
Треба дещо почитати.
Ось скринчина. На! возьми-но.
Попробуй бляшки складати.

„Ти зложи мені: надія,
Вітчина, велике слово.
Щастя люду — наша мрія . . .
Вже?” . . . „Так, тату” . . . „От чудово.
Не забудь тих слів ніколи.
Треба все їх памятати,
І ніколи, мій сьоколе,
Вітчини не забувати.”

Богдан Лепкий.

В РОКОВИНИ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА.

Він рідне слово пробудив,
Те слово призабуте,
З мужицьких серць добув його,
Зі струн сільської нути.
В погорді було скрізь воно,
І пан ним соромився,
Він на престіл возніс його,
Щоб світ йому вклонився.
І кинув слово те в народ
На лан пустий і сірий,
І плоду ждав з зерен своїх,
Любови повен, віри.
І впало сімя слів його,
На добру впало ниву,
І серед вихрів, в жар наруг
Розвинулось щасливо.
І вже не згине слово те,
По вік буде дзвеніти,
Й пророка память збережуть
України вірні діти.

Віра Лебедова.

НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ КОТЛЯРЕВСЬКОМУ.

Сонце гріє, вітер віє
З поля на долину;
Над водою гне з вербою
Червону калину.
На калині одиноке
Гніздечко гойдає.
А де ж дівся соловейко?
Не питай: не знає!
Згадай лихо, — то й байдуже:
Минулось, пропало;
Згадай добре, — серце вяне,
Чому не осталося?

Ото ж гляну тай згадаю:
Було, як смеркає,
Защобече на калині, —
Ніхто не минає:

Чи багатий, кого доля,
Як мати дитину,
Убірає, доглядає, —
Не мине калину;
Чи сирота, що досвіта
Встає працювати, —
Опиниться, послухає,
Мов батько та мати
Розпитують, розмовляють:
Серце бється, любо,
І світ божий, як Великдень,
І люди, як люди!
Чи дівчина, що милого
Що-день виглядає,
Вяне, сохне сиротою,
Де дітись, не знає, —
Піде на шлях подивитись,
Поплакати в лози:

Защербече соловейко —
Сохнуть дрібні сльози;
Послухає, усміхнеться,
Піде темним гаєм, —
Ніби з милим розмовляла...
А він, знай, співає,
Та дрібно, та рівно, як Бога благає —
Поки вийде злодій на шлях погулять
З ножем у халяві — піде луна гаєм,
Піде та й замовкне: на що щebetать?
Запеклюю душу злодія не спинить,
Тільки стратить голос, добру не навчить;
Нехай він лютує, поки сам загине,
Поки безголова ворон прокричить.

Засне долина, на калині
І соловейко задріма.
Повіє вітер по долині,
Пішла дібровою луна;
Луна гуляє, — божа мова.
Встануть сердеги працювать,
Корови підуть по діброві,
Дівчата вийдуть воду брать,
І сонце гляне — рай та й годі!
Верба сміється, свято скрізь!
Заплаче злодій, лютий злодій.

Було так перш, — тепер дивись:
Сонце гріє, вітер віє
З поля на долину;
Над водою гне з вербою
Червону калину;
На калині одиноке
Гніздечко гойдає.
А де ж дівся соловейко?
Не питай: не знає!

Недавно, недавно у нас в Україні
Старий Котляревський отак щebetав;

Замовк неборака, сиротами кинув
І гори і море, де перше вітав,
Де ватагу пройдисвіта
Водив за собою.
Все осталося, все сумує,
Як руїни Трої.
Все сумує, — тільки слава
Сонцем засіяла;
Не вмере кобзар, бо на віки
Його привітала.
Будеш, батьку, панувати,
Поки живуть люди;
Поки сонце з неба ссяє,
Тебе не забудуть!

Праведная душе! Прийми мою мову,
Немудру та щиру, — прийми, привітай!
Не жинь сиротою, як кинув діброви,
Прилини до мене, хоч на одно слово,
Та про Україну мені заспівай!
Нехай усміхнеться душа на чужині,
Хоч раз усміхнеться, дивлючись, як ти
Всю славу козацьку, за словом єдиним,
Переніс в убогу хату сироти.
Прилинь, сизий орле, бо я одинокий
Сирота на світі, в чужому краю;
Дивлюся на море широке, глибоке,
Поплив би на той бік, — човна не дають!
Згадаю Енея, згадаю родину,
Згадаю, — заплачу, як тая дитина;
А хвилі на той бік ідуть та ревуть.
А, може, я й темний, нічого не бачу,
Злая доля, може, по тім боці плаче?
Сироту усюди люди осміють!
Нехай би сміялись, та там море грає,
Там сонце, там місяць ясніше сія,
Там з вітром могила в степу розмовляє,
Там не одинокий був би з нею й я.

Праведная душе! Прийми мою мову,
Немудру та щиру, — прийми, привітай!
Не кинь сиротою, як кинув діброви,
Прилий до мене, хоч на одно слово,
Та про Україну мені заспівай!

Тарас Шевченко.

ІВАНОВІ КОТЛЯРЕВСЬКОМУ

На свято одкриття пам'ятника
(30 серпня, 1903 року).

Був один такий час: на важких терезах
Вже хиталася доля Вкраїни,
А вона, наша ненька, стояла в сльозах
В сподіванню страшної хвилини...

По широких степах ще котилась луна,
Марний відгук кривавої січи,
І надходила ніч — непрозора, сумна,
Що мов пугач дивилась у вічи.

Де-не-де серед тиші ще хтось з кобзарів
Грав, неначе прохав на подзвіння;
То не дума була, то був лірницький спів,
Над труною тужне голосіння.

Ніч і тиша сумна присипляла усіх,
Навіть тих, хто і в бою не гнувся...
Коли раптом веселий, зневажливий сміх
Серед мертвої тиші почувся!

І зирнулися всі у питання німім:
Хто б посмів так одважно сміятись,
Коли звикли усі, щоб не вдарив той грім,
І від власної тіни ховатись?

Ще ж у пам'яті свіжа подія була,
Як в неволі сконав Кальнишевський!
Хто ж сваволець, що має одвагу орла?
То сміявся Іван Котляревський!

Він співав і сміявся. І голос його
То лунав соловейковим співом,
То нараз затихав, — і він замість того
Реготався, охоплений гнівом.

Він до бою не кликав, бо знав, що у сні
Спочиває натруджена сила,
Що по довгій, столітній козацькій війні
Ніч столітня тепер наступила!

Він не плакав, бо серцем прозрів, що народ
Відпочивши від бур лихоліття,
Зрозуміє причини колишніх пригод
І завдання нового століття.

Та він бачив, що люд той не мав голови,
Що вже пан свого краю цурався, —
Тоді жовч закипала у нього в крові,
І він з панства того . . . реготався!

Так минали літа . . . І новітні співці
Відгукнулись на голос той дужий;
Засвітились помалу в хатах каганці, —
Прокидався слабій і байдужій.

І збирались один по другім вояки,
І під прапором правди святої
Виростали з землі, шикувались полки,
Чувся поклик: до зброї! до зброї!

Не неволя чужа і не сила меча,
Гаслом стало: „освіта й наука“:

Проти нападу злого і тьми і бича
Це найкраща в життю запорака!

Та не всі вирушали, відкинувши страх,
Як ті лицарі славні, завзяті, —
Ще багато їх спить, поховавшись в норах,
Ми не бачимо їх на цім святі!

Годі ж спати! Прокиньтесь! Ви спали сто літ!
Мабуть виспались добре, нетяги!
Чи ж сховали в душі ви святий заповіт?
Чи набралися сил і одваги?

День на дворі! Нас кличе новий наш гетьман,
Не гетьман польовий, а культурний, —
Тим гетьманом у нас тепер батько Іван,
Що вказав нам шлях літературний!

Він між нами тепер. Він зібрав нас усіх.
Хто ж на поклик його не озветься?!
Зпоза довгих ста літ чи ви чуєте сміх?
То Іван Котляревський сміється!

Микола Вороний.

НАД МОГИЛОЮ КОТЛЯРЕВСЬКОГО.

Ми довго і страшно боролись
За край наш, за віру, за волю...
Орли клекотали над нами,
Вовки завивали по полю...

Валилися трупи на трупи,
Вода червоніла від крові

І дим, як пекельная хмара,
Крив поле, лягав по діброві.

А вітер плакучий так сумно,
Так жалібно пісню виводив;
Мов янгол на цвинтарі древнім
Оплакував долю народів.

Йому підтягала бандура
І мовою журно-дзвінкою
Співала про лицарську славу,
Благаючи згоди людської...

Бог свідок: нам крові чужої
І лиха чужого не треба,
Ми згоди й спокою шукали
І тільки стояли за себе...

Недавно минулось те лихо,
Ще кров не засохла в долинах.
Ще явір зелений не виріс
На славних убогих руїнах, —

І тільки бандура замовкла
І рідної мови не чути,
Бо лицарські діти успіли
І пісню і мову забути...

Та не можна заховати
Ні в полі, ні в морі,
Того, чим Бог наділив нас
На долю й на горе.

Зпід руїни Кобзар встане,
Направить бандуру.
Заспіває і розбудить
Сонливу натуру!

Андрій Бобенко.

ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ ЛИСЕНКА.

Серце музики спинилось...
Чуєте — серце музики!
Серце, що ритмами билось,
Вже зацікавилось на віки.
Ох, як те серце любило —
До нестерпучого болю!
Як воно тяжко боліло
За Україну, за волю...
Повне святої розпуки,
Серце музики стискалось
Далі — не стерпіло муки
І розірвалось!

Яка краса! Усе життя
В акорди перелить,
З високих дум і почуття
Нове життя творить!
Нести любов, будити гнів,
Творити чудеса...
О, віщий спів, натхнений спів!
Яка в ньому краса!
Хай серце, болю повне вщерть,
Розірветься... нехай!
Висока честь: прийняти смерть
За любий, рідний край!
Висока честь: усі скарби
Зложити на вітвар, —
І жити в пам'яті юрби
Як легендарний цар!

Микола Вороний.

НА СМЕРТЬ М. В. ЛИСЕНКА.

Лежить співець, закривши очі,
І вільний дар його затих,
А десь бренять слова пророчі
В чудових згуках життьових.

Могутній дар його величний
Давно народнім духом став,
Як рідний епос віковичний,
Що він у співах передав.

Його слова і згуки ноти
На цілий всесвіт прогремлять
І переливи і розкоти
Серця байдужі оживлять.

Лежить співець з печаттю муки
І на чолі і на устах;
Лежать хрестом на грудях руки
І символ хрест в його руках.

Тут не ридають ніжні струни
З чутливим серцем тон у тон,
Тут не шумлять палкі буруни
З небесним гимном в унісон.

Тут тільки сльози, тільки згадки
Та дзвони сумно так гудуть, —
А струни порвані — нащадки
Співцям майбутнім оддадуть.

Лежить співець, закривши очі;
Тут вільний дар його затих,
А десь бренять слова пророчі
В натхненних згуках життьових.

Г. Чупринка.

НА ДЕНЬ 25 ТРАВНЯ.

Памяти С. Петлюри.

На тихім цвинтарі в далекій чужині
Спокійно спиш ти по житті бурхливім
І мариш у довічнім сні
Народ свій змучений zobачити щасливим.

Щоб він, звільнившись навіки від кайдан,
Попростував вперед шляхами слави
Й, замість раба, господар став і пан
Своєї власної потужної держави.

Не справдився ще твій солодкий сон,
Ще не здійснилися душі твоєї мрії
І не лунає ще побідний передзвон
З під сивих бань величної Софії.

Минають знов один по другім дні,
Кую кайдани нам жорстокою недоля...
Та десь далеко в мороку пільми
Вже сяє вогником умріяная воля.

Ми чуємо в сернях її священний жар.
Ми тремтимо від світлої тривоги,
І віримо, що на її вівтар
Ще покладемо квіти перемоги.

Великая, посвятная мета
Нам дасть запал, дасть духа творчу силу,
Настане втіхи день — і воля золота
Осяє, Батьку наш, твою святу могилу!

І, осягнувши долі височин,
Відроджена, щаслива Україна
Вшанує гідно героїчний чин
Свого найбільш улюбленого сина.

Борис Лисянський.

С. ПЕТЛЮРІ.

Прогуркотіла в даль епоха
Бурхливих днів, залізних літ
І вже холоне серць тривога
І вже не рветься до побід.

Замовк вже гуркіт ешелонів,
Пропав чарівний хміль повстань,
Не має квітами шоломів
Така як та — весна змагань.

А жат гуляє вже на тризні . . .
І кіньми стоптані жита,
І сум в Мазепиній дідизні,
І галич кряче на хрестах.

Десь казкою могутній спомин
Про славу, пімсту і про бунт.
Десь громом славний волі гомін
І в огняній заграві лун.

Та Отаманів дух суворий
Вітає в темряві епох,
Він поведе полки бадьорі
До слави й нових перемог.

Ю. К.

НА МОГИЛУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.

Чоло не вінчали лавровії віти,
Тернів не скрашали ні злото, ні квіти
Співали співці в самоті.

Леся Українка.

Кому, кому могильна втома
Життя труїла в дні краси?
Чи тільки небу кров відома,
Пролита в страдницькі часи?

Навкруг офіри та офіри;
Колючий страдницький вінець
Спускає кров з чола на ліри
Палких будителів сердець.

Останній акт — сумна могила
Без дум, без мрій, без вороття...
А як же ліра голосила,
Як палко дбала про життя.

Як довго, довго галос ліри
Будив нас дзвоном золотим...
Нам сором, сором за офіри
Серцям юнацьким, молодим.

Одна посмертна позолота —
Не втіха страдникам-співцям!
Невже духовная голота
Не вірить струнам і серцям?

Серцям, що кровю кроплять струни
І струни з нервів серцевих!...
О, де ти, дух довічно юний,
Великий дух людей живих?

— Нехай прийдешне покоління
Себе минулим утіша, —
Таке святе благовоління
Приймає страдницька душа.

Так, ні! Ми в смерть її не вірим,
Вона між нами раз-ураз;
Таким живим самоофірам
Місця повік в серцях у нас.

Г. Чупринка.

ПАМ'ЯТИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.

I.

Хто каже: вмерла? Хто почув
з країн далеких ці погрози?
Кому потрібен жаль наш був,
кому були потрібні сльози?

Хіба ж не гріх в труну ховать,
чудову квітку в павнім цвіті,
того, хто міг би ще співать
свої пісні талановиті?

Того, чий образ рідний був,
як образ дивної картини —
хто каже: вмерла? Хто почув
цей крик з невідомої країни?

II.

Жорстока смерть, жорстока доля,
навіщо ти її від нас
взяла з знесиленого поля
в такий сумний і ранній час?

Чому ти стежки не забула,
чому до інших не пішла?
Нехай її країна б чула,
нехай би ще вона жила.

І раптом — смерть . . . Прийшла й порвала
на лірі ряд натхнених струн —
життя й талант — усе поклала
в труну, велику серед тун.

Довічний спокій, сестро мила,
хвала довічна тобі!
Не всю тебе взяла могила,
Не всю поховано в журбі.

Твої пісні у нас zostались,
в яких бренть душа жива,
в рядках натхненних позливались
безсмертні образи слова.

Пройдуть віки... Погинуть люди,
та нині, чуеш, вже ростуть
борці, що носять сонце в грудях
і розчищають правді путь!

Олена Журлива.

СОЛОВ'ЄВИ БУКОВИНИ Ю. ФЕДЬКОВИЧЕВИ.

Заспівали вже до нього
Рідну пісню Київ, Галич,
Ранні зорі цьому й тому
Сонце позаповідали —
Тільки там, на Буковині,
Де душа буйна, орлина,
Ждав народ пісень юнацьких,
Ждав пісень свого сина.

І співець-син ізявився,
У Путилові-Сторонці,
У гуцульській блис хатині
Промінь, що звіщав нам сонце:
У колиску заглядали
Груні, виверти, ялиці,
У трембітах, у фльоярах,
Дух виковувався з криці.

**

Йшли роки. Росте дитина.
Вже хлопчина він, у школі,
Землю мірить, ліки пише,
Далі — вояком на полі

Він мандрує Семиградом,
Віднем, соняшним Трієстом,
Але ж чує — верховини
Не заступить біле місто!

І в Італії далекій
Душу туск його колише —
Гуцул в кабаті військовім
В ніч погідну думу пише:
І рядками ходить серце,
І летить на ясні зорі,
Гень, в зелену Буковину,
В рідні села, в рідні гори...

І в гуцульські тихі села
Пісня ця крилата лине,
І нове щось ніби творить
Пісня ця у верховині,
Щось у грудях голосніше
Від цієї пісні беться,
І душа бажає сонця —
Як весни бажа земляця...

І затісно для сокола
У цісарському мундірі:
Він ізнову у Сторонці,
Там співає він при лірі —
І цісарські однострої
Він міня на сердачину —
Так сердак той полюбив він,
Що до смерти вже не скинув.

Знову пише, знов співає,
Знов оспалі душі будить,
І зі Львова книжечками
Кличе на бої, на труди,
І показує те сяйво,
Що ворожить дні ласкаві,

Як усі впадуть кордони.
І народ повстане в славі.

**

А тепер там, на Горечі*),
На горбку під Чернівцями,
Спить те серце, що до смерти
Грало-кликало піснями.
Спить те серце, що любило,
Що кохало Гуцулію,
Що про ясне її сонце
Колихало завжди мрію.

Спить те серце. А довкола
Вже не — ніч! Вже досвітніє!
І брати в мечі трудами
Перековують надії,
І життя весняним громом
Вже розкочує акорди,
І в нове майбутнє входить
Буковини ймення горде!

А. Курлядик.

В РОКОВИНИ СМЕРТИ Ю. ФЕДЬКОВИЧА.

Гей, Карпати вкриті сумом,
Є і вам чим гордувати...
Ой ви мали сина-пташку,
Що до серця знав співати...
Та співав він самотою,
Як сердейко захотіло —
Виливав у піснях своїх
Що палило і боліло...

*) Село під Чернівцями, недалеко кладовище.

Гей, Карпати — Верховино!
Ви для нього браття були...
Ваше горе в піснях його
По усій Україні чули...
Тай помер співець ваш рідний,
Грїб травою поростає...
Як би його і не було
Все мовчить і не згадає
Співака зі серця щиро. —
Зледащїлі внуки дуже...
Що цїнне, дорогоцїнне
І велике — їм байдуже...
Гей, та кажу вам Карпати:
Він не вмер, лише дрїмає —
В піснях своїх зпоза світа
Унучат напоминає.
І віщує світлу днину,
Як з заклятої палати
Король — гуцул і легїні
Вийдуть смїло погуляти.
І розкутий нарїд вбогий
Сповїстивши: весна — днина...
Гей, верхи — гордуйте, кажу,
Що рєдили цього сина!

Осип Дуда.

**В 40-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ТВОРЧОЇ ПРАЦІ
О. КОБИЛЯНСЬКОЇ.**

„Жадоба за красою...
За щастям не буденним...”
Вела Тебе на шпилї,
В країну звїзд...

Далеко там,

Де щастя є Твоє... де храм!
І не втомився Дух Твій гордий,
З вершин до нас линуть акорди,
Слова, мов звук перлистих гам...

— — — — —

Царівно! Гей, Царівно,
Жрекинею краси
У просторах вітаєш,
У вихрах боротьби,
В райдужних блесках хвали,
У самоті сягаєш
По сяйво Духа!

— — — — —

Царівно! Гей, Царівно,
Заслухана в музику Сути,
Ціла в світанках Сходу,
Ти нам майбутніх днів
Ясна Заграва!

— — — — —

Прийми привіт народу:
Привіт Тобі і Слава!!

**

А хоч Твій шлях — то самота,
Все ж не сама Ти — не одна!
Не самотний Твій Дух,
Сердець його окружає ланцюх!...

В гаях краси... в країні ясних зізд,
Є срібна стежка... є веселки міст...
З вижин, з віддалі
У кожний час ідуть до нас:
„Лелії серця Твого...”

Для себе Ти бажала так не много . . .
Нехай хоч нині наші пізноцвіти
Вінчають нашу славу! . . .

Прийми заяву:
Слів Твоїх правду, чар і зміст
Жінки записують в сердець скрижалі!
Мов у граніти!

Не гасне — хто несе нам світ!
Не вяне сам — хто цвіт краси зриває,
Хто не живе для себе — не вмирає . . .

По днях побіди, по багатім жнивї
Нехай хоч підвечірря хвилі
Будуть Тобі щасливі!

Краси Жрекині
Привіт і слава!!

У. Кравченко.

ДУХОВІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ.

Святу із Нікеї Ірину
Журила гріховная мати.
Свята много Бога молила,
Для мами спасення вблагати.
І раз по сердечній молитві
Їй сон прецікавий майнувся.
Це ясність вогнем запалала
А голос м'ягучий почувся:
„Візьми тую сухую гіляку,
Встроми її в землю плодючу.
Що дня поливай неустанно,
Суху відживи на родючу.

„Та глянь, щоб лиш ротом носила
Живущого плину водиці,
В молитві самотно ходила
До тої чудної криниці.

„Та глянь, щоб ніколи не бракло
Ні віри ані поривання,
Щоб воля твоя не охляла
Ні серед грізного страждання.

„Життя щоби пожертвувала
Лиш виключно цьому змаганню. —
Хворост коли зазеленіє,
Наспіє для мами прощання”.

Ірина зі сну пробудилась,
Поновно молитву скінчила,
Узяла суху хворостину,
У землю плодючу встромила.

Побожно почала ходити
До мрійного чару криниці,
Мов слово, почала носити
Спасенного плину водиці.

І вірила в себе незломно,
У поміч свою благородну,
Горіла яскравим бажанням
Творити, як духові вгідно...

Оттак у цім ділі надійнім
Літа, десятки літ минали.
А старість, мов камінь все тящий,
На плечі утомно сідала.

І сталось, — по ревнім благагню
Ожиданий сон промайнувся.
Це проблеск гей лискавка шибнув
А радісний голос почувся:

„Кріпися, Ірино! До мами
Зближається хвиля блаженна,
Та хвиля велика, підносна,
Та хвиля могуча, спасенна!”

Скріплена утішно проснулась...
Побожно пішла до криниці,

Носити, мов своїй дитині,
Сухій хворостині водиці.
Так сім раз по сім літ минуло
Невпинно діяльної віри...
Вкінці, як з водою прибула,
Узріла утіху без міри:
Гіляка, у землю встромлена,
Вкрасилася листом і квітом,
А постать святої Ірини
Засяяла соняшним світлом.

О. Задума.

ПАМ'ЯТИ КАМЕНЯРКИ Н. КОБРИНСЬКОЇ.

Минає час...
Святкуємо десятиліття,
Як відійшла Вона від нас...
Сьогодні — як тоді —
В тривожні, суму повні, дні —
Окрили гріб сніги, неначе квіття
Хрустально білих хризантем...
Вона ж утомлена спочила,
Спить тихим сном у пошумі беріз...
Але не всю Ї взяла могила,
По ній лишилась невміруща сила
І труд життя Ї жнива приніс,
І ясний шлях відкритий перед нами...
З ідеями Ї бадьорі, смілі,
Вперед ідем,
Все ближчі, ближчі ми до цілі...
Елегії — ні сліз
Душа Ї не прагне, не бажає...
Вона все серцем соняшна й сильна
У наших спогадах жива — триває...
Душа її з вижин благословляє,

Веде на подвиги, на творчі труди —
Вона — що перший з діл сплела вінок...
Живе і вічно жити буде
В серцях українських жінок...
Розбуджені стають гуртки жіночих мас
І з кличами Ї йдуть до мети,
До світла — свободи!

Минає час...
Минуть століття...
Хоч відійшла Вона від нас,
Хоч гріб Ї снігів окрило квіття, —
Та тільки тлінь взяла могила —
Лишилася по ній та сила,
Що сяєвом освічує... що гріє...
Веде на правди путь...
Гуртки ростуть.
В будуччину, до нового життя ідуть...
Душа Ї благословляє...
Душа Ї жива!

Поклін Ї!

Довічная —
Хвала!!

Уляна Кравченко.

НАТАЛЯ КОБРИНСЬКА.

Вона була вістункою нових шляхів
Жіноцтву, сповитому тьмою. —
До вищого, кращого дух її летів
І других рвав зі собою.
Хотіла жінку безвольну, без мети,
Прибиту, духом низчу,
Повести на верхи, в країну свободи
І дати її умови пишу.

І хоч не раз і терня вкрило шлях,
І людська злоба ранила,
Сталився дух її в життя вогнях,
Росло завзяття й сила.
 І до кінця, мов жовнір вартівий,
 У боротьбі стояла,
 Спинила смерть лиш серця ток палкий,
 Та зброї не зломала.
Лишила нам у спадщині її
Велика українська громадянка,
Сьогодні всім кличі її святі, —
Постоїм за них до останка.
 Вже вольний шлях — протертий нею
 До ясної, високої ціли — [шлях
 Ідім вперед! Даремний страх!
 Світ здобувають смілі!

К. Малицька.

МОГИЛА ОЛЬГИ БАСАРАБ.

Між могилками столиці Львова,
Поміж хрестами борців,
Стоїть одна там видна могила
Жінки галицьких ланів.

Стоїть, як свідок старої слави
Наших козацьких дочок,
Стоїть, як доказ сили й відваги
Вірних України жінок.

А ворог лютий коло могили
День і ніч пильно стежить,
Щоб не зійшлися брати і сестри
З духом сестри говорить.

Та дух героїки не спить в могилі,
Він всюди з нами живе...

Слідом героїнки, Басараб Ольги,
Багато жінок вже йде!
Муки, торттури, смертні знущання —
Для нас це не переполох;
В нас є багато жінок відважних,
В нас мільйони є Ольг!
Нехай гуляє кат ляцький, лютий,
По трупах наших жінок!
Могила Ольги навчить відваги
Грядучих наших дочок!
Жінка України, степів козацьких,
Довгі століття терпить,
Дочку і сина кривди пімстити
Вона й в колісці навчить.
Вже час недовгий... Зірветься буря,
Рідна стрясеться земля...
Бажання Ольги у нас сповняться:
Встане Україна вільна!!

Мусій Степанчук.

НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ ОЛЬГИ БАСАРАБ.

На твоїй могилі голови всі клоним,
Привіт наш покірний прийми з чужини,
Прощай ув останнє зоре України,
По трудах спокійно в могилі засни.
Ти вірно служила для свого народу,
Закута в неволі хрест несла тяжкий,
До скону ти вірність, присягу цїнила,
За них ти прийняла торттур біль тяжкий.
В тебе була воля, неначе з граніту,
Любов до України чиста, як кришталь,
А думка плодюча багата, багата,
Ідея мов криця, мов викута сталь.
Ти сміло боролась за волю народу.

З завзяттям геройства на тортури йшла;
За символ блакитний, за долю України
В найкращім розцвіті життя віддала.
Кати на тортах тебе мордували,
На рідній землиці, у львівській тюрмі;
Розлетілись вісти про злочин тиранський,
Наслідки неволі сумні, ах, сумні!

Була, та погасла зоря України,
Царівною долі попрощала світ;
За вірність, присягу, незломну ідею
В тюрмі на тортах згинув життя цвіт.
Паде на жертвенник неситих тиранів,
Що змачали руки у жіночу кров,
За вірність, посвяту, незломну ідею,
За клич до народу про волю, любов.
Ця жертва всіх кличе, щоб скуті не спали.
Лиш правди шукали тернистим шляхом.
Щоб світ пізнав кривди і нашу ідею
Як живесь в неволі з проклятим ляхом.
Спи, жертво, спи зоре, у сирій могилі,
За народ закутий там не забувай:
Молись за Україну, за волю, за долю,
Праведного суду помочи благай.
Чей долю умолиш для свого народу,
Щоб він у неволі вічно не стогнав,
Тільки кріпив сили, вірив у побіду,
В борні щоб ніколи духом не падав.
За твої всі труди, терпіння, страждання,
Пімстою в заплаті катам віддадуть,
А твоя посвята і геройські вчинки
На славу багату в народі зростуть.
Прощай, зоре ясна, зоре України,
Пером хай землиця рідненька буде;
А твоя ідея по вік не загине,
Між народом в славі сонічком зійде...

При твоїй могилі голови всі клоним,
Поклін зза кордону останній прийми.
Сном тихим, блаженним, засипляй по трудах.
Боже, щирю душу по вік помяни!

М. Костишин.

ПАМ'ЯТИ Л. Н. ГЛІБОВА.

Прощай, поете наш! Ти чесно в світі жив
Працюючи не знав ти зради;
Із шляху певного тебе не відхилив
Ні острах, ні життя принади.
За роки довгії, що ти прожив між нас,
Енергії в тобі не вбито,
І ти, вмираючи, життя в останній час
Казав: „Як мало пережито!”
Ти жити ще бажав, щоб працювати знов,
Бо працю тільки розпочато;
Ти все зробив, що міг, але як відійшов,
То діла все ще в нас багато.
Чи можна ж діячів таких як ти знайти?
Їх вельми в нашім краю мало!
Не раз дивившись, як старий працюєш ти,
Молодшим соромно ставало!
Ласкавим голосом пісень ти нам давав
У наше чесне діло віру,
І голос радощів й надії проважав
Твою тепер розбиту ліру.
І от замовк твій глас, погас промінь ясний,
Що в темному світив околі...
Але не вмре поет у пам'яті людській!
Згадаємо тебе в недоленці лихій
І в кращий час нової долі!

Володимир Самійленко.

НА МОГИЛУ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА.

Там, де Прут веться поміж лугами,
Через зелене наше Покуття,
Там наша сила спала віками,
В трудах мужицьких горем окута.
Дрімали тихі підгірські села,
Дрімали Снятин і Коломия,
Лиш дума тужна і невесела
З водами Прута у море плила.
Там селянин наш, орючи ниву,
Дивився сумно в сині Карпати:
„Хто ж про нас скаже казку правдиву,
Про наші села і тихі хати?
„Хто про „Камінний хрест” наш розкаже,
Збере всі сльози в „Книжечку синю”?
Хто про „Дорогу” тернисту скаже,
Про нашу „Землю” й працю невпинну?
„Звідки візьмемо кобзаря свого,
Щоб ударив сильно на усі струни?
Де бандуриста взяти нового,
Щоб наша дума була всім чуйна?”
Почув це Творець й змилосердився,
І як устав там ранній світанок,
В Русові тихім кобзар зявився,
Кобзар-письменник: Василь Стефаник.
І він ударив в струни шовкові,
Затягнув думу під шум вод Прута,
Заспівав вірно про труди в полі,
Про нашу силу в кайдани скуту.
Він з піль покутських квіток барвистих
Селянам рідним вінок плів слави,
З їх сліз і поту в трудах невпинних
Малював образ й убирав в лаври.
Вигод життєвих він відрікався,
Замешкав в сірій селянській хаті
І там батьківській ниві віддався,
Бо цинив землі плоди багаті.

Зпід стріх селянських ловив він звуки
І скорбні пісні людей України,
Говорив світу про гіркі муки
Тих, що по щастя йшли на чужину.
Він вірний син був села, народу,
Йому служив він чесно й охочо,
Йому ніс працю за рай-свободу,
При нім навіки замкнув там очі.
Заснув Стефаник там, де родився,
Заснув на лоні свого Покуття,
Там, де ввесь нарід від нього вчився,
Як терпіть треба й щастя здобути.
Заснув ти, батьку, серед селянства,
Рідні тобі там свічку подали,
Рідні бажали вічного царства,
Вічного духа, вічної слави.
Там, де Прут веться бігом повільним
Через зелене, рідне Покуття,
Там ти, наш батьку, спи сном спокійним,
Память про тебе ввік незабута!

Степан Мусійчук.

ПАМ'ЯТІ Д. ВІТОВСЬКОГО.

Схилимо голови... Нова труна,
Нова тяжка, безмірна втрата...
Розбитий келих без вина.
Народ без сина і без брата.

Схилимо голови... Новий удар,
Нова стріла в розбиті груди...
Упав орел, упав зпід хмар;
І вже його нема й не буде...

Упав орел... Високі небеса
Орлячих крил уже не бачуть,

Умерла гордість і краса,
Душа і очі плачуть...

О, не хиліть голов своїх в журбі,
Найдіть на рани ліки;
Хто умирає в боротьбі,
В серцях живе во віки!

Живе! Хай Чайка — Мати над Орлом
Не веться і не квилить;
Хай ворог сам віддасть чолом
І голову похилить!

О. Олесь.

МИХАЙЛОВІ ГРУШЕВСЬКОМУ.

Гуділи дзвони на Святій Софії
(Четвертий був тоді Універсал —)
Під гомін золотий гремів тоді хорал...
Фанфари!... Сурми!!... Соняшні надії...

Друг друга обнімав у юній стрічі
І цілувались давні вороги...
Жовтоблакітні маяли остяги --
А Ти усміхнено глядів мільйонам в вічі.

Мов з бонзи кована, в вогні стояла
Стать Твоя й був Ти, наче римський бог...
Що на к'вадризі їде з перемог...
І сонця кров горіла на кинджалах.

І вся земля так ждала Твого зову:
На прю степом спрагненим у гальоп
Від Золотих Воріт до Конотоп
В безсмертний рейд на гидру стоголову!...

І чути було, як кипіли ріки,
Як степ гарчав і Київський Поділ...
Як люди ждали і гармати діл...
Щоб встати й розмести Москву навіки!!

Микола Матвіїв-Мельник.

НА МОГИЛУ БОРИСА ГРІНЧЕНКА.

В люту годину, де працю та труди
Гук заглушив скрізь гармат,
Розбрат понищив всі людські надбання
Горе спровадив до хат —
В люту годину, згадаємо, діти,
Того, для рідних що нив
Всі посвятив він життя свого труди,
Працю над все полюбив.
Того, що кликав, що праця єдина
Вирве з недолі всіх нас,
Шлях уторує до щастя та долі,
Кликав до діла йти враз.
Того згадаєм у люту годину,
Люту й велику над всі,
Бо України в ній доля кується
В сльозах, у горю, в крові.
Того згадаєм, на його могилу
Ми, незабудьки мов цвіт,
Зложим присягу трівкіщую, діти,
Як оцей камінь-граніт.
Зложим присягу ми, з літ вже дитячих
Працю над все полюбить,
Праці віддатись для Рідного Краю,
Трудом Вкраїні служить.
Кликати інших, як Він закликав їх:
„Нумо до праці брати!
Годі лякатись! За діло святеє

Сміливо будемо йти!
Сміливо, браття, до праці ставайте,
Час наступає — ходім!
Дяка і шана робітникам щирим,
Сором недбалим усім!”

Я. Вільшенко.

ДУХ МАЗЕПИ.

(У тристаліття народин гетьмана Івана Мазепи)
1632—1932.

Вже проплило років триста,
Триста років вже за нами
Як зійшла зоря огниста
У темряві над степами.
Як зійшла зоря огниста
Й засіяла на Руїні —
І з темряви ясний, чистий,
Шлях вказала Україні.
Триста літ уже за нами,
Як орел злетів над степом,
Як народився нам славний
Наш гетьман Іван Мазепа.
Сумно, сумно в Україні,
Незагоєні ще рани;
Люди всюди як ті тіні,
Цар готує вже кайдани.
Цар Петро так закувати
В них вільний бажає нарід,
Край розкішний і багатий
Собі каже дати в дарі.
Помагають йому пильно:
Свари, чвари та незгода,
Україна з них безсильна —
Близький вже кінець народу!

Взяв тоді булаву в руки
Наш Іван Мазепа славний:
„Ой, не крячте, чорні круки,
Рідну визволю державу!”

І на поміч шведів кличе
Короля Карла, героя —
І спішить Карло чим швидше
Із військом хоробрим своїм.

Під Полтавою йдуть бої,
Та слабі в Карла вже сили,
Поле битви там герої
Густо своїм трупом вкрили.

Цар радіє: „Я горою!...
Вже моя вся Україна!...
Відберу я їй всю волю
Та поставлю на коліна!”

Не радій так, царю гордий!
Хоч скував вільний ти нарід
І наслав свої тут орди —
Не минути катам кари!

Бо літає все над степом
Той орлиний дух свободи:
Невмірущий дух Мазепи,
Вожда вольного народу.

В серці кожної дитини
Іскра Його духа тліє —
Дух цей вічний, він не гине,
Будить в серцях всіх надію!

Всім Мазепин примір світить
Ясним полум'ям негасним —
Вірять молодь, вірять діти
В України долю щасну!

Ярослав Вільшенко.

ЗМІСТ ДРУГОЇ ЧАСТИНИ.

	Стор.
Памяти Тараса Шевченка — Л. Цегельський	5
Тарасові Шевченкові — Іван Франко	7
І. ДЕКЛЯМАЦІЇ НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА:	
Великі дні — Я. Вільшенко	10
В Тарасове свято — „Дзвінок”	11
Привіт дітей Батькові Тарасові — Марійка Підгірянка	12
Поклін Тарасові — П. Шешурак	13
Тарас Шевченко — Ю. Шкрумеляк	14
Кобзареві — Іван М. Кутковий	15
На Тарасовій могилі — Франц Михайлів	16
Поклін Кобзареві — Віра Лебедова	17
Солов'єві України — Р. Завадович	18
Сон Лесі — Микола Угрин-Безгрішний	19
В Шевченкові роковини — Уляна Кравченко	21
Тарас Шевченко — О. Бабій	22
Скарб України... — Я. Вільшенко	23
Півець горя — Р. Завадович	24
В Тарасові роковини — Уляна Кравченко	25
Шевченківські роковини — Ю. Шкрумеляк	26
У Тарасові роковини — „Малі Друзі”	27
Діточа присяга — Я. Вільшенко	28
Кобзареві — К. М.	29
Перед портретом Шевченка — Ю. Шкрумеляк	29
Тарасове свято — Хв. Новицький	30
Тарасове свято — Корнило Заклинський	31
В Шевченкові роковини — М. Угрин-Безгрішний	32
Діти Кобзареві — Я. Вільшенко	33
Найменші Кобзареві — К. Малицька	34
Тарасова могила — Богдан Лепкий	35
В Шевченкову річницю — Микола Горішний	36
Кобзареві роковини — Микола Угрин-Безгрішний	37
У Тарасові роковини — Т. Курпіта	38
В роковини уродин Кобзаря — І. Блажкевич	39
Тарасова пісня — Р. Завадович	40
Поклін Тобі — Д. Беч	41
Діточа присяга перед Шевченком — Ю. Шкрумеляк	42
Перше розчарування Тараса — М. Магир	43
В Шевченкові роковини — У. Кравченко	44
В пам'ять Кобзареві — „Дзвінок”	45
Життя Шевченка — Я. Вільшенко	47
На смерть Шевченка — Василь Кулик	47
Наш Пророк — Володимир Хронович	48

	Стор.
В річницю смерти Шевченка — А. Трух	49
Пісня роковинна — Ю. Шкрумеляк	52
В... роковини смерти Т. Шевченка — Іван Франко	53
Шевченкові — Л. Старицька-Черняхівська	54
Шевченко з могили — Йосиф Буката	55
На роковини Шевченка — Леся Українка	56
На спомин Т. Шевченка — П. Т. Сич	57
Шевченкові — Яків Кониський	58
В Тарасові роковини — Уляна Кравченко	60
Тарасове свято на чужині — А. Кримський	61
Шевченкові — Людмила Волошка	62
Шевченкова могила — Борис Грінченко	63
Тарас Шевченко — Галина Комарівна	64
В Тарасові роковини — Богдан Лепкий	65
Сон з мової ночі — Микола Вороний	67
Поклін безсмертному Тарасові — О. Браташ	69
Два голоси — Богдан Лепкий	70
В роковини смерти Шевченка — Галина Комарівна	71
Шевченкові — Олександр С. Афанасев	72
Умер поет — Богдан Лепкий	74
На смерть Тараса Шевченка — Г. Кернеренко	75
На роковини — Леся Українка	76
Меч Тараса — О. Герета	77
Суд над Шевченком — Богдан Лепкий	78
На роковини смерти Шевченка — Вол. Самійленко	79
Поклін душі великій — Дмитро Макогон	80
Великі роковини — Г. Чупринка	81
Шевченкова могила — Олекса Коваленко	83
До Тараса Шевченка — Богдан Лепкий	84
Над Дніпром — Леонід Глібів	86
Незабутньому Т. Г. Шевченкові — М. Чирський	87
В Шевченкові роковини — К. Г.	88
До Кобзаря — Олена Пчілка	89
До Тараса Шевченка — Г. Чупринка	90
Величній пам'яті Пророка — С. Черкасенко	91
На спомин Тараса Шевченка — П. Сич	92
Псалма — Л. Р.	94
В кріпости — Богдан Лепкий	95
Землякам — Б. Грінченко	96
Могила Пророка — Гренджа-Донський	97
До Тараса — (?)	98
У велику річницю — В. Самійленко	99
Шевченкова верба — Богдан Лепкий	100
На роковини смерти Т. Шевченка — А. Горленко	101
Вінок Тарасові Шевченку — Вол. Самійленко	102
Привіт Великому — Г. Чупринка	105
Шевченкова могила — В. Річицький	105

	Стор.
Дух в Каневі — Роман Завадович	106
Українська мова — Володимир Самійленко	107
Світлій пам'яті генія — С. Черкасенко	108
Молитви — Т. Шевченко	109
Шевченкові — С. Черкасенко	111
Три душі — Т. Шевченко	114

II. НА РОКОВИНИ ІВАНА ФРАНКА і ДР.

Короткий життєпис Івана Франка —	122
Франкові — С. Черкасенко	126
Пам'яті Івана Франка — Богдан Лепкий	127
У... роковини смерті Івана Франка — Ол. Бабій	128
Пам'ятник Франкові — Буй-Тур	129
В роковини Івана Франка — У. Кравченко	130
Іван Франко — Богдан Лепкий	131
Мойсей Українського Народу — Після „Мойсея” перелицював О.	132
Іванові Франкові — Ю. Шкрумеляк	133
Золотий засів — Я. Вільшенко	134
Іван Франко — Микола Вороний	135
В роковини Маркіяна Шашкевича — П. Карманський	136
Поклін Маркіянові — Теодор Пеліх	137
Маркіян навчає сина — Богдан Лепкий	138
В роковини Мар. Шашкевича — Віра Лебедова	139
На вічну пам'ять Котляревському — Тарас Шевченко	140
Іванові Котляревському — Микола Вороний	143
Над могилою Котляревського — Андрій Бобенко	145
Пам'яті Миколи Лисенка — Микола Вороний	147
На смерть М. В. Лисенка — Г. Чупринка	148
На день 25 травня — Борис Лисянський	149
С. Петлюрі — Ю. К.	150
На могилу Лесі Українки — Г. Чупринка	150
Пам'яті Лесі Українки — Олена Журлива	152
Соловієві Буковини Ю. Федьковичеві — А. Курдидик	153
В роковини смерті Ю. Федьковича — Осип Дуда	155
В 40-літній Ювілей творчої праці О. Кобилянської — У. Кравченко	156
Духові Ольги Кобилянської — О. Задума	158
Пам'яті каменярки Н. Кобринської — У. Кравченко	160
Наталія Кобринська — К. Малицька	161
Могила Ольги Басараб — Мусій Степанчук	162
На вічну пам'ять Ольги Басараб — М. Костишин	163
Пам'яті Л. Н. Глібова — Володимир Самійленко	165
На Могилу Василя Стефаника — Степан Мусійчук	166
Пам'яті Д. Вітовського — О. Олесь	167
Михайлові Грушевському — М. Матвіїв-Мельник	168
На могилу Бориса Грінченка — Я. Вільшенко	169
Дух Мазепи — Ярослав Вільшенко	170

**ДЛЯ НАУКИ СПІВУ В ШКОЛІ ЧИ ДОМА
НАЙЛІПШЕ НАДАЄТЬСЯ**

ШКІЛЬНИЙ СПІВАНИК

у 3-ох частях з нотами на 1, 2 і 3 голоси.

**Багато оригінальних пісень, уложених
для українських дітей в Канаді.**

При кінці уміщений

ДОДАТОК ГІМНАСТИЧНИХ ВПРАВ

з топірцем, вільноруч і лентами

**для хлопців і дівчат. До всіх вправ є
подані образці з описом кожного руху.**

**Цей співаник повинен мати кожний
український учитель і кожна укра-
їнська дитина. Він повинен бути
в кожній хаті, де є укра-
їнські діти.**

Ціна 75 центів.

Замовлення слати на адресу:

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3626

WINNIPEG

CANADA

ДЕКЛЯМАТОР С Н І П

ТОМ I. — ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ:

ЧАСТЬ 1. Патріотичні і веселі деклямації	50
ЧАСТЬ 2. Деклямації на Новий Рік, на Великдень, на Святомиколаївські вечорі, на Різдво, на Свято Книжки	40
ЧАСТЬ 3. Деклямації на День Матері	35

ТОМ II. — ДЛЯ СТАРШИХ:

ЧАСТЬ 1. Патріотичні і веселі деклямації	60
ЧАСТЬ 2. На Свято Шевченка, Франка, Лесі Українки і др.	60
ЧАСТЬ 3. На роковини Першого Листопада, на роковини Самостійности й Соборности України, на роковини Крут	50

Оба томи разом, брошуровані \$2.75

На добрім книжковім папері, оправлені в гарних, синіх окладинках, напис витиснений золотими буквами, оба томи становлять разом поверх 800 сторін. — Ціна \$6.00.

Замовлення слати на адресу:

UKRAINIAN VOICE

BOX 3626

WINNIPEG, MA

